TEGV ETKİ ARAŞTIRMASI

TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI

TEGV
ETKİ ARAŞTIRMASI

TÜRKİYE
EĞİTİM GÖNÜL
VAKFI

TEGV Etki Araştırması Infakto Research Workshop tarafından gerçekleştirilmiştir. Infakto Research Workshop ekibinin yanısıra, TEGV'de oluşturulan proje grubu ve Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı ve TEGV Eğitim Danışma Kurulu Üyesi olan Prof. Dr. Sami Gülgöz de çalışma tasarımının oluşturulmasında ve yürütülmesinde katkı sağlamıştır.

Proje Ekibi

Infakto Research Workshop

Güçlü Atılgan
Genel Müdür

Dr. Emre Erdoğan
Proje Yöneticisi

Ebru Işıklı
Proje Yöneticisi

TEGV

Ela Hasanoğlu
Saha Planlama ve Teşkilatlanma Departmanı Yöneticisi

Suat Özçağdaş
Eğitim ve Gönüllü Departmanı Yöneticisi

Yaprak Kaymak Özgür
Ölçme ve Değerlendirme Sorumlusu

Özgen Pekcan
Saha Sorumlusu

Merve Tahmisoğlu
Saha Sorumlusu

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ **9**

ÖNSÖZ **11**

1. ÖZET BULGULAR **13**

1.1. TEGV Çocukları Üzerindeki Etki 14

1.2. TEGV Gönüllüleri Üzerindeki Etki 17

2. ÇOCUKLAR **20**

2.1.1. Çalışmanın Amacı 20

2.1.2. Çalışmanın Örneklemi *20*

2.1.3. TEGV Çocukları kimler? Bazı Demografik ve Sosyoekonomik Veriler *22*

2.2. Araştırma Bulguları 23

2.2.1. Haller*, Notlar ve Davranışlar* *23*

2.2.1.1 Mutluluk: Her Çocuğun Hakkı *23*

2.2.1.2 Akademik Başarı: Ya Derslerin Nasıl? *24*

2.2.1.3 Çocukların Hal ve Gidişleri *26*

2.2.2. Düşünceler ve Algılar *27*

2.2.3 Çalışma Alışkanlıkları *29*

2.2.4 Değerler *31*

2.2.5 Deneyimler ve Algılar *32*

2.2.6 TEGV Etkisinin Belirleyicileri: Çok Değişkenli Analizler *36*

3. GÖNÜLLÜLER **46**

3.1. Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye (2008) 46

3.1.1 Gönüllülük Faaliyeti ve Algılamalar *47*

3.1.2 Gönüllülük Faaliyeti, Psikolojik Haller ve Algılar *50*

3.2. Gönüllülük ve Kazanımları (2009) 53

3.2.1 Gönüllülüğün Etkileri: Değişimler ve Kazanımlar *56*

SUNUŞ

TEGV, 15 yıl önce, 23 Ocak 1995'te, "Türkiye'nin yarınlarında aydınlık yüzler görmenin ön koşulu, bugünden çocuklarımızı en iyi şekilde eğitebilmektir" diyerek yola çıktı. Tam 15 yıldır, çocukların çocukluklarını güzel geçirmesi, yarınlara donanımlı hazırlanması, umutla ve güvenle bakmasına katkıda bulundu, kendi özgün modeli ile. Bu model, çocuk dostu mekanlarda, konusunun uzmanı akademisyenlerce geliştirilmiş eğitim programlarının, gönüllü ağabey ve ablalar tarafından çocuklara ulaştırılması olarak tanımlanabilir.

Tüm bu programların ölçme değerlendirme çalışmaları yapılmakta, hem de giderek artan bir etkinlikle. Kimilerinin çok, kimilerinin görece daha az etkili olduğunu görerek gereken revizyonları yaptık ya da yetersiz programları iptal edip, daha etkin yeni programlar ürettik; ama hep ne yaptığımızı ölçerek yolumuza devam ettik.

Tek tek her programın çocuklara katkısını bilmekle beraber, biz esas olarak, hep toplam etkiye daha çok önem verdik ."TEGV Çocuğu" olmanın ne kadar fark yarattığını gözlerimizle gördük, kalbimizle hissettik ama bunun yeterli olmadığını, somut olarak çocuklardaki TEGV etkisini ölçmemiz gerektiğini biliyorduk; tabii etki ölçmenin bütün sivil toplum kuruluşlarının hayali olduğunu ve gerçekleştirmenin çok zor olduğunu da…

Öte yandan, 15 yıl içinde sayıları yaklaşık 50.000'e ulaşan, çoğunluğu üniversite öğrencisi, genç gönüllülerle çalıştık, çalışıyoruz. Aldıkları eğitimler, çocuklarla kurdukları sıcak ağabey abla ilişkisi, kendi aralarındaki yoğun iletişimle, onların da nasıl dönüştüğüne şahit olduk; gençlere güvenip onlara gereken donanım ve özgürlük ortamı sağlandığında, ne kadar üretken, paylaşımcı, verici olduklarını gördük yıllar boyu.

15.yılımızda, artık TEGV etkisini ölçmenin zamanı geldiğine inanarak ilk adımımızı attık. Gönüllüler üzerindeki TEGV etkisi, 2008 ve 2009 yıllarında yaptırdığımız iki araştırmanın ilgili bölümlerinde net olarak ortaya çıkmıştı zaten. Peki TEGV çocuğu, aynı sosyoekonomik koşullara sahip ama TEGV'e gelmeyen arkadaşından farklı mıydı ya da ne kadar farklıydı?

Sonuç, elinizdeki kitapçıkta. Önümüzdeki yıllarda da sürecek bir ölçümlemenin ilk adımlarını teşkil eden bu çalışmayı, TEGV'in gönüllüler üzerindeki etkisini ölçen çalışmalarla birleştirerek 15. yılında, TEGV Etki Araştırması olarak, tüm Türkiye ile paylaşmak istedik.

Çalışmayı gerçekleştiren başta Dr. Emre Erdoğan olmak üzere, İnfakto araştırma ekibine, tüm yürekleri ile oldukça zor bir organizasyon gerçekleştiren TEGV proje ekibine ve değerli katkılarını esirgemeyen Prof. Dr. Sami Gülgöz'e en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Nurdan Şahin
Genel Müdür
Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

ÖNSÖZ

Eğitimin etkisini ölçmek zordur; etkinin olduğunu gösterebilmek daha da zordur.

Dünyanın farklı ülkelerinde uygulanmış olan eğitim programının etkilerine ilişkin araştırmalar incelendiğinde genelde durumun içler acısı olduğu görülür. Önemli kaynaklar ayrılarak hazırlanan, çocuklara, yetişkinlere veya ailelere yönelik eğitim programlarının incelendiği araştırmalarda birçok eğitim programının katılımcılarda etkisi olduğu gösterilemiyor. Eğitim alan kişiler uzun saatlerini bu eğitimde geçirmiş olsalar bile ortaya bir kazanım çıkmıyor.

Öte yandan bu programlara kaynak ayıran devlet kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası örgütlerin ve destekçi şirketlerin temel beklentisi, sunulan kaynaklara karşılık çok önemli kazanımların gösterilmesidir.

Üzerinde araştırma yapılan programlar genellikle sınırlı bir yaş grubuna, hedefleri çok belirgin bir gelişimi kazandırmaya yönelik programlardır. Bu programlarda gayet etkili bir eğitim yapıldığı durumlarda dahi etkinin açık seçik ortaya çıkmasına engel olacak çok sayıda faktör vardır. Özellikle katılımın gönüllü olduğu programlarda, öğrencilerin düşük veya yüksek oranda katılım göstermeleri, bir kısmının programı terk etmesi, katılım sırasındaki motivasyon farkları gibi katılımcılara bağlı faktörler berrak bir görüntü elde edilmesini engeller. Bunların yanı sıra farklı bilgi ve beceri düzeyinde olan eğiticilerin yine farklı özelliklere sahip katılımcılarla çalıştıklarında çok değişken düzeylerde gelişim göstermeleri de görüntüyü bulanıklaştırır. Bu görüntünün belirginleşmesine veya silikleşmesine yol açan diğer unsurlar da hangi bilgi veya becerilerin ölçüldüğü, bunların hangi yöntemlerle ölçüldüğü ve eğitim tamamlandıktan ne kadar zaman sonra ölçüldüğüne ilişkin kararlardır.

Sınırlı hedeflerle belirgin bir katılımcı kitlesine erişmeye çalışan eğitim programlarında hal böylesine karmaşıkken, TEGV gibi çok sayıda gelişim hedefini farklı yaş gruplarıyle çok sayıda merkezde gerçekleştirmeye çalışan bir kurumun etkisini ölçmenin çok daha zorlu bir iş olduğu ortadadır.

Tiyatro, resim, matematik, bilişim, sağlık, meslekler, insan hakları, fen gibi başlıkları olan, çocukların zihin becerilerini, yaratıcılıklarını, hayal güçlerini, spor becerilerini, birbirlerine ve farklılıklara karşı duyarlılıklarını, bir arada yaşama becerilerini, kendi bedenlerine, diğerlerinin değer ve düşüncelerine saygıyı ve daha birçok yönlerini geliştirmeyi hedefleyen TEGV'in etkisini ölçmek isterken hangi ölçüm yeterli olabilir? Bir de buna TEGV öğrencisinin yanı sıra bu eğitimlerde gönüllü eğiticilik rolünü üstlenen gençlerin kazanımlarını ölçme hedefi eklenirse bu denli karmaşık ve yoğun bir toplumsal katkıyı ölçmenin iyice zorlaştığı görülür.

Elinizdeki kitap tüm bu zorluklara karşın gür bir sesle "TEGV Etkisi vardır" demektedir. Gönüllüsüyle, bağışçısıyla, çalışanıyla, yönetimiyle, program hazırlayıcısıyla çok özverili bir topluluğun hep birlikte emek vererek geliştirdiği bu kurumun, kuruluşunun henüz 15. yılında ülkemizin çocuklarını daha iyi bir geleceğe hazırladığı açıkça görülmektedir.

Aslında "TEGV Etkisi" katılımcı çocuklarla sınırlı değildir. Bu kitaptaki araştırmanın gösterdiği, TEGV gönüllülerinin de bu kurumla olan ilişkilerinden dolayı olumlu gelişmeler gösterdikleridir. On yılı aşkın süredir TEGV ile çalışmanın gururunu hisseden biri olarak çok emin bir biçimde iddia ediyorum: eğer ölçülseydi, bu etki TEGV çalışanlarında, yöneticilerinde ve TEGV ile çalışma şansına erişmiş herkeste gözlenebilecekti.

TEGV, dokunduğunu güzelleştiren bir kurum olarak yaşıyor. Bizler bunu hissediyorduk; bu kitaptaki araştırma hissettiklerimizi güvenle söyleyebilmek için bir dayanak sağladı.

Prof. Dr. Sami Gülgöz
TEGV Eğitim Danışma Kurulu Üyesi

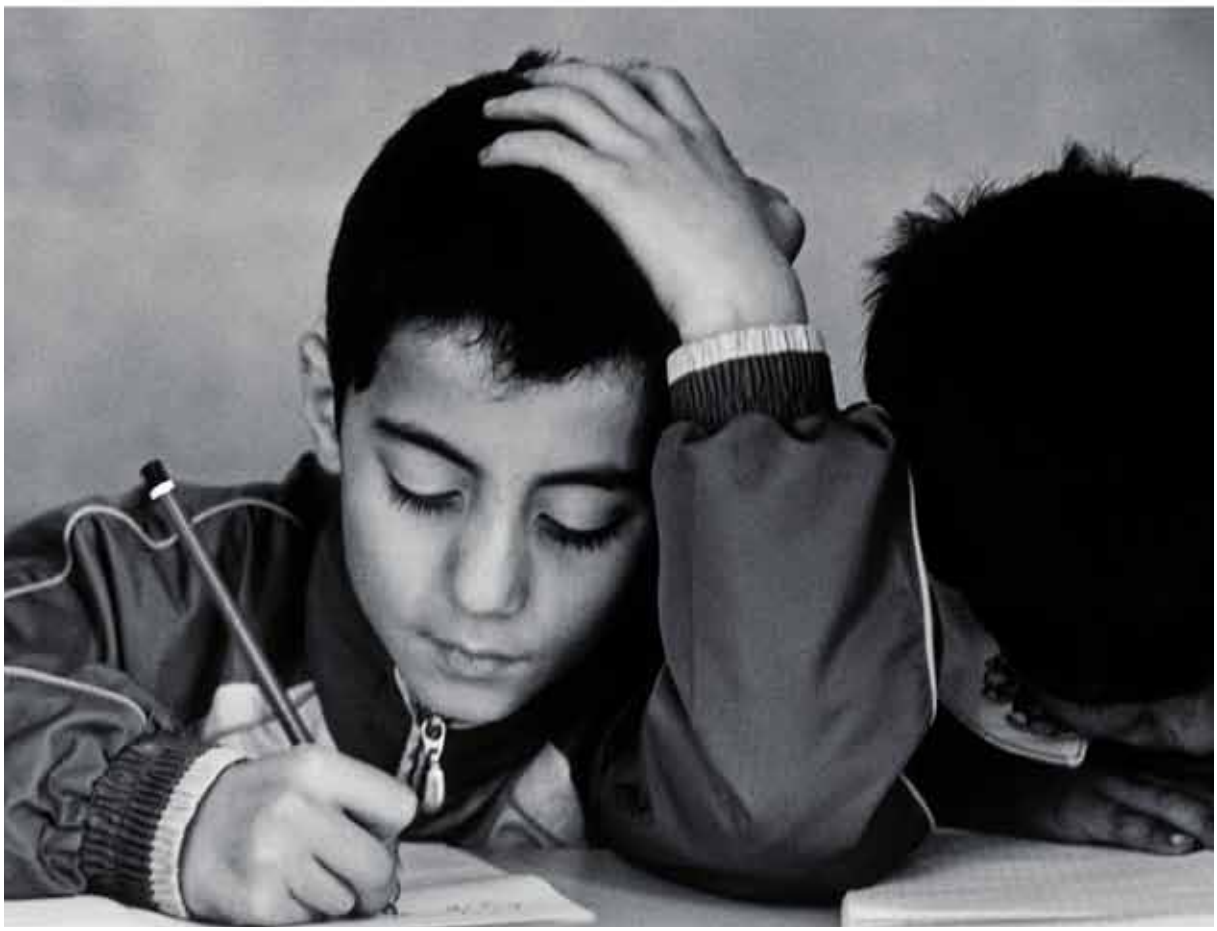

Bir sivil toplum kuruluşunun etkisi ne olabilir? Bir sivil toplum kuruluşunun etkisini finansal olarak örneğin ne kadar cirosu olduğuna bakarak ölçebiliriz. Ya da operasyonel gücünden bahsedebiliriz, kaç kişiyi harekete geçirdiği ve kaç kişiye ulaşabildiği. Başka bir ölçüm biçimi de tanınırlık olabilir. Medyada aldığı yerden, paydaşların nezdinde ne kadar tanındığından ya da kamuoyunda ne kadar itibar sahibi olduğundan bahsedebiliriz.

1. ÖZET BULGULAR

Bir sivil toplum kuruluşunun etkisi ne olabilir? Bir sivil toplum kuruluşunun etkisini finansal olarak örneğin ne kadar cirosu olduğuna bakarak ölçebiliriz. Ya da operasyonel gücünden bahsedebiliriz, kaç kişiyi harekete geçirdiğinden ve kaç kişiye ulaşabildiğinden. Başka bir ölçüm biçimi de tanınırlık olabilir. Medyada aldığı yerden, paydaşların nezdinde ne kadar tanındığından ya da kamuoyunda ne kadar itibar sahibi olduğundan bahsedebiliriz. Bütün bu ölçümlerin her biri diğeri kadar geçerliliğe ve meşruiyete sahiptir. Bir de bu görünebilenlerin haricinde, görünmeyen kriterlere odaklanabilir ve etkiyi, dokunduklarında bıraktığı iz üzerinden ölçmeye çalışabiliriz. En zoru da bu olacaktır.

Para, ciro, personel sayısı, gönüllü sayısı, medyada alınan yer, tanınırlık, itibar ve benzeri kriterleri ölçmeye çalışmamız; kişisel olarak gözlemlediğimiz, var olduğuna inandığımız ya da var olmasını arzuladığımız izi ölçmeye çalışmaktan çok daha kolay olacaktır. Kurumun bilançoları, personel kayıtları, medya takip raporları, faaliyet raporları ya da itibar araştırmaları hemen elimizin altındayken; bıraktığımızı düşündüğümüz iz büyük oranda bizim zihnimizdedir. Deneyimlerimizin ya da gözlemlerimizin zihnimizde yarattığı izlenimleri; somut, görülebilir ve ölçülebilir izlere dönüştürmek ve bulamamanın vereceği hayal kırıklığına hazır olmak; etkiyi bu şekilde ölçmeye çalışmanın en önemli handikapıdır.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) 15 yaşına girerken, yoğun bir çalışma süreci sonucunda tamamlanan TEGV Etki Analizi çalışmasının temel amacı, TEGV'in etkisini dokundukları üzerinde bıraktığı izi takip ederek ölçmeye çalışmaktı. TEGV çalışanlarının ve gönüllülerinin bireysel deneyimleri ve gözlemleri TEGV'in misyonu doğrultusunda dokunduğu kişilerde, yani çocuklarda ve gönüllülerinde bir etki bıraktığı ve bazı şeyleri değiştirdiği yönündeydi. Dolayısıyla araştırma çalışmasının amacı da, bu etkiyi olabildiğince ölçebilmekti. Sosyal dünyada gerçekleşen her şeyi birebir ve nesnel olarak ölçebileceğimizi iddia ettiğimiz bilgi kuramını geride bırakalı çok uzun zaman oldu. Artık, herhangi bir olguyu ölçerken, hata yapma ya da öznel olma olasılığımızın daha yüksek olduğunun ve her ölçme girişiminin sınırlayıcı olduğunun bilincindeyiz. TEGV Etki Analizi çalışması da, bu anlamda çeşitli yöntem hatalarına açık olsa da, TEGV'in dokunduğu çocuklarda, ebeveynlerde ve gönüllülerde bıraktığı izi görebilmemizi ve gösterebilmemizi sağladı.

Mayıs 2010 ayı boyunca yürüttüğümüz saha çalışması sonucunda 10 TEGV etkinlik noktasında ve çevresindeki mahallelerde 256 TEGV çocuğu, 256 TEGV ebeveyni, 183 eşdeğer çocuk ve 183 eşdeğer ebeveyniyle ve 100 TEGV mezunuyla yüzyüze görüşmeleri tamamladık.

1.1. TEGV Çocukları Üzerindeki Etki

TEGV'in birincil hedef kitlesi TEGV çocukları olduğundan, çalışmanın birincil hedef kitlesini de TEGV çocukları oluşturdu. Yöntemsel tedbirler doğrultusunda "en az iki dönem TEGV etkinliklerine katılmış çocuklar" olarak tanımladığımız bu hedef kitleyle anketörlerimiz aracılığıyla yüz yüze görüşmeler yaptık. TEGV etkisini ölçülebilir şekilde gözlemleyeceğimiz varsayımı bizim ikinci hedef kitlemizi belirledi: TEGV çocuklarıyla aynı sosyoekonomik ve demografik özelliklere sahip ancak TEGV etkinliklerine katılmamış çocuklar. Bu çocuklardan oluşan gruba "Eşdeğer Örneklem" ismini verdik. TEGV birimlerinin bulunduğu noktaların çevresindeki mahallelerde yaşayan çocuklar arasından seçilen rassal örneklemle bu çocuklara da erişebildik.

Her ne kadar TEGV'in doğrudan bir etkisi olmasını beklemesek de, TEGV çocuklarının ebeveynleri –ve paralel olarak eşdeğer çocukların ebeveynleri– de araştırmanın hedef kitlelerinden birini oluşturdu. Hem TEGV çocuklarının hem de eşdeğer örneklemdeki çocukların ebeveynleriyle yüzyüze görüşmeler yaptık. Beklediğimiz üzere TEGV çocuklarının ebeveynlerinin diğer ebeveynlerden çok da farklılaşmadığını gözlemledik, bu da bizim çalışmamızın yöntemsel geçerliliği konusunda içimizi rahatlatan unsurlardan biri oldu. Öte yandan, çocuklarımızın nasıl bir aile ortamında büyüdüklerini öğrenmemiz konusunda da çok sayıda sağlıklı bilgiye erişebildik. Son olarak, araştırma çalışmasına TEGV etkinliklerine katılmış "mezun" gençlerimizi de dahil ettik ki; TEGV etkisinin uzun vadede de gözlemlenip gözlenmeyeceğini görebilelim.

Mayıs 2010 ayı boyunca yürüttüğümüz saha çalışması sonucunda 10 TEGV etkinlik noktasında ve çevresindeki mahallelerde 256 TEGV çocuğu, 256 TEGV ebeveyni, 183 eşdeğer çocuk ve 183 eşdeğer ebeveyniyle ve 100 TEGV mezunuyla yüzyüze görüşmeleri tamamladık. Kapsamlı araştırma çalışmasının sonuçlarını bu kitabın ilerleyen sayfalarında okuyabileceksiniz. Yine de bazı temel bulgularımızı size özetlemek isteriz:

TEGV'in çocukların mutluluğu üzerindeki etkisi sadece tek boyutlu değil. TEGV çocukları mutluluğun neşe-kendinden memnuniyet ve yalnız hissetmeme gibi boyutlarında da diğer çocuklardan daha yüksek skorlara sahipler.

TEGV Çocukları Daha Mutlu

Araştırma çalışmasının sonucunda, TEGV etkinliklerine katılan çocukların diğer çocuklardan daha mutlu olduklarını öğrendik. TEGV'in etkinliklerinde her zaman gözettiği ve artık UNICEF gibi kuruluşlarca da benimsenen bir şey çocuğun "iyi olma hali" ve TEGV'in bu konuda katkısı olduğunu görmemiz çok sevindirici oldu.

TEGV'in çocukların mutluluğu üzerindeki etkisi sadece tek boyutlu değil. TEGV çocukları mutluluğun neşe-kendinden memnuniyet ve yalnız hissetmeme gibi boyutlarında da diğer çocuklardan daha yüksek skorlara sahipler.

TEGV Çocuklarının Dersleri Daha İyi

Her ne kadar akademik başarı TEGV'in amaçları arasında birinci sırada yer almasa da; araştırma çalışması sonucunda TEGV çocuklarının eşdeğer örneklemdeki çocuklardan daha "yüksek" akademik başarıya sahip olduklarını öğrendik.

TEGV çocuklarının genel ders ortalamaları diğer çocuklardan yaklaşık 5 üzerinden 0,4 puan daha yüksekken, bu fark matematik dersi ortalamasında 0,5 puana çıkıyor. Beden Eğitimi ve Türkçe ders ortalamalarındaysa kayda değer bir fark gözlenmiyor.

Öte yandan öznel başarı açısından da TEGV çocuklarının kendileri hakkında farklı bir algıya sahip olduğunu görüyoruz. Kendisini sınıf ortalamasının üzerinde görenlerin oranı TEGV çocuklarında diğer çocuklara kıyasla 17 puan daha fazla: Yüzde 55.

TEGV Çocukları Kendileri Hakkında Daha Bilinçli

TEGV çocukları arasında boyunu-kilosunu bilme, diş fırçasını değiştirme, her gün dişlerini fırçalama ve her sabah kahvaltı etme oranı diğer çocuklara kıyasla daha yüksek. Bunu TEGV çocuklarının öz bakım konusunda daha bilinçli olmalarına yorabiliriz.

TEGV Çocukları Kendilerine Daha Fazla Güveniyorlar

Araştırma çalışmasına göre, TEGV çocuklarının kendilerine olan güvenleri diğer çocuklara kıyasla daha fazla. Bu kendine güven yeni insanlarla tanışırken daha az sıkılma; bir soru sorulduğunda kolayca yanıt verebilme; oyunlara ve diğer faaliyetlere katılma konusunda daha yüksek gönüllülük gösterme ve yaptığı şeylerin beğenilmeyeceğinden daha az korkma gibi konularda açıkça görülüyor.

Kendilerine daha fazla güvenen çocuklar, daha mutlu oluyorlar ve not ortalamaları daha yüksek. Benzer şekilde öğrenme kapasitesi daha yüksek olan çocukların da hem mutluluk dereceleri hem de not ortalamaları daha yüksek.

TEGV Çocukları Daha Hoşgörülü ve Takım Oyununa Daha Açıklar

TEGV çocukları kendilerine güvendikleri kadar, etrafındaki arkadaşlarına yönelik yüksek bir hoşgörüye sahipler. Başka çocuklardan öğrenebilecekleri şeyler olduğunu; kendi düşüncelerini değiştirebileceklerini; başka düşüncelere açık olduklarını daha yüksek oranda belirtiyorlar.

Mutlaka kendi dediklerinin olmasını ya da başkalarının kendi fikirlerini desteklemesini diğer çocuklara göre daha az isteyen TEGV çocukları bu özelliklerinin bir sonucu olarak takım oyununa daha fazla açıklar.

TEGV Çocukları Daha Fazla Öğrenme Becerisine ve Sorumluluğa Sahipler

TEGV çocukları daha fazla problem ve bilmece çözmekten hoşlanıyorlar, başladıkları işi her zaman bitiriyorlar, ödevlerini kendileri yapıyorlar ve yapmaları gereken işleri daha fazla sıraya koyuyorlar. Bu açıdan bakıldığında TEGV çocuklarının daha yüksek öğrenme becerisine sahip olduklarını söyleyebiliriz.

TEGV Çocukları Arkadaşlığa Daha Fazla, Zenginliğe Daha Az Önem Veriyorlar

TEGV etkisinin görülmesini umduğumuz bir konu da çocukların önem verdiği değerlerdi. Değerler bireylerin ebeveynlerinden ve sosyal çevrelerinden aldıkları ve daha çok yetişme çağlarında pekişen olgular, dolayısıyla TEGV etkinliklerinin tek bir dokunuşla bu değerleri değiştirmesini beklemiyoruz. Yine de hemen hemen aynı değer silsilesine sahip ailelerden gelmelerine karşın; TEGV çocukları diğer çocuklara kıyasla arkadaşlığa ve dürüstlüğe daha fazla; zenginliğe ise çok daha az önem veriyorlar.

Güven-Dışa Dönüklük ve Öğrenme Kapasitesi Mutluluğu ve Ders Başarısını Etkiliyor

Araştırma çalışmasında elde edilen verilerin ileri istatistik yöntemleriyle analizi, çocukların kendilerine güvenlerinin ve dışa dönüklük derecelerinin mutluluğu ve ders başarısını etkilediğini gösterdi. Kendilerine daha fazla güvenen çocuklar, daha mutlu oluyorlar ve not ortalamaları daha yüksek. Benzer şekilde öğrenme kapasitesi daha yüksek olan çocukların da hem mutluluk dereceleri hem de not ortalamaları daha yüksek.

İnsanlar gönüllülük yaptıkça diğer insanları daha iyi anlayabiliyorlar, kendilerini işe yarar hissedip daha fazla mutlu oluyorlar. Gönüllülük sürecinde beraber çalışılan kişilerden yeni şeyler öğreniyorlar, başka fikirlere ve yaşam biçimlerine daha fazla açık oluyorlar.

TEGV Çocuklarında Mutluluğu ve Ders Başarısını Etkileyen Faktörler Daha Güçlü

TEGV çocuklarıyla diğer çocukları karşılaştırdığımızda TEGV çocuklarının diğer çocuklardan ortalama olarak daha yüksek memnuniyet derecesine ve daha yüksek ders başarısına sahip olmalarına ek olarak; öğrenme kapasitelerinin ve güven/dışa dönüklük derecelerinin daha yüksek olması nedeniyle bu etkenlerin daha da arttığını görüyoruz.

1.2. TEGV Gönüllüleri Üzerindeki Etki

TEGV'in etkisinin görülebileceği diğer alanın, TEGV'in son yıllarda 2. hedef kitlesi olarak tanımladığı gönüllüler olduğu kanısındayız. Her yıl yaklaşık 10 bin gönüllüsüyle faaliyet göstermekte olan TEGV bir süredir gönüllülük kavramını da faaliyet alanları arasında kabul ediyor. Her yıl Dünya Gönüllüler Günü'nde kamuoyuyla paylaşılmak üzere yürütülen "Gönüllülük" başlıklı saha çalışmaları hem TEGV gönüllülerini tanımamızı, hem de sivil toplum kuruluşları açısından önemli dersler çıkarmamızı sağlıyor.

Gerek sezgilerimiz gerekse gözlemlerimiz gönüllülüğün değiştiren bir süreç olduğunu söylüyor. İnsanlar gönüllülük yaptıkça diğer insanları daha iyi anlayabiliyorlar, kendilerini işe yarar hissedip daha fazla mutlu oluyorlar. Gönüllülük sürecinde beraber çalışılan kişilerden yeni şeyler öğreniyorlar, başka fikirlere ve yaşam biçimlerine daha fazla açık oluyorlar. Gönüllülük, yaşamı çok boyutlu hale getiriyor ve anlamlı kılıyor.

TEGV'in gönüllüler üzerindeki etkisinin, hem gönüllülüğün bu kazanımlarını sağlamak hem de TEGV'e özgü nitelikler nedeniyle bu kazanımları çoklaştırmak olduğunu düşünüyoruz. 2008 ve 2009 yıllarında yürüttüğümüz saha araştırmaları da bu düşüncemizi destekler nitelikte.

2008 yılında gerçekleştirilen "Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" çalışması hem Türkiye kentlerinde yaşayan 18-35 yaş dilimindeki gençleri hem de TEGV gönüllülerini kapsamaktaydı ve Türkiye'de gençlerin 'gönüllülük' kavramına bakışı, gönüllü faaliyetlerde bulunmaları ve eğilimleri üzerinde çarpıcı tespitler içeriyordu. 2009 yılında yürütülen ikinci araştırma 'Gönüllülük ve Kazanımları' başlığını taşımaktaydı ve araştırma çalışmasının hedef kitlesi TEGV gönüllüleriydi.

TEGV gönüllüleri kendileri hakkında daha olumlu algılara sahipler ve kendilerini değerli bulma oranları diğer gençlere göre daha yüksek.

Bu araştırmayla da Türkiye'de gönüllülük yapan az sayıda genci motive eden unsurları ve kurumdan beklentilerini keşfetmek, kendileriyle ilgili değişim ve kazanım algılarını anlamak ve gönüllülük sürelerini uzatmaya yönelik adımları belirlemek açısından önemli bilgiler edinilmişti. Her iki araştırma çalışması kayda değer miktarda bilgiye ulaşmamızı sağladı. Bu araştırma çalışmalarının bazı sonuçlarını genel olarak gönüllülüğün, özel olarak da TEGV'de gönüllüğün etkisi olarak tartışabiliriz.

Öncelikle Türkiye'de gençler arasında gönüllülüğün yaygın olmadığını hatırlayalım: Son bir yıl içerisinde diğer insanlara yararlı herhangi bir işte çalışan gençlerin oranı sadece yüzde 5 ve Türkiye bu oranla 55 ülke arasında sonuncu sırada yer alıyor. Gençlere, neden gönüllülük yapmadıklarını sorduğumuzda yeterince zamana ya da maddi kaynağa sahip olmadıklarını söylüyorlar. Oysa gönüllüğe ayrılan zamanın haftada ortalama sadece 2 saat olduğunu ve herhangi bir maddi kaynak gerektirmediğini biliyoruz. Gençlerin gönüllülük yapacak sivil toplum kuruluşu tanımamaları ya da sivil toplum kuruluşlarına güvenmemeleri ise daha anlaşılabilir nedenler.

TEGV Gönüllüleri Daha Mutlular

TEGV çocuklarında olduğu gibi, TEGV gönüllülerinde de kendinden memnuniyetin diğer gençlere kıyasla daha yüksek olduğunu görüyoruz. TEGV gönüllüleri kendileri hakkında daha olumlu algılara sahipler ve kendilerini değerli bulma oranları diğer gençlere göre daha yüksek.

TEGV Gönüllülerinde Anomi Duygusu Daha Düşük

Bireylerin yaşamda nasıl mutlu ya da başarılı olacakları konusunda fikir sahibi olmamaları olarak tanımlanan anomi duygusu, Durkheim'in 19. yüzyıl Avrupa'sı için geliştirdiği bir kavram ancak Türkiye'nin de karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan biri. Araştırma çalışmaları Türkiye'de yüksek anomi duygusuna sahip olanların oranının yüzde 20 olduğunu, bu oranın gençler arasında yüzde 40'a kadar yükseldiğini gösteriyor. TEGV gönüllülerinde yüksek anomiye sahip olanların oranı sadece yüzde 13. Gönüllülüğün yarattığı olumlu ortamın anomi duygusunu azalttığı yönündeki öngörümüz yanlışlanmamış oluyor böylece.

TEGV Gönüllülerinde Genelleştirilmiş Güven Daha Yüksek

Karşılaştırmalı istatistikler açısından ülkemizin rekortmen olduğu konulardan biri de genelleştirilmiş güven konusu. Bireylerin tanımadıkları kişilere ne kadar güvendiklerini ölçmeye çalışan ve bir toplumdaki "Sosyal Sermaye" düzeyini en iyi şekilde tanımlayan bu

Gönüllülerin diğer gönüllülerle iletişim kurmaları kazanımlar ve değişim algıları üzerinde çarpan etkisi yapıyor.

kavram söz konusu olduğunda Türkiye 55 ülke arasında sondan ikinci sırada yer alıyor. Araştırma çalışmalarına göre Türkiye'de genelleştirilmiş güven düzeyi yüzde 6 civarında. Gençlerde de bu oran geçerliyken; TEGV gönüllülerinde bu oran yüzde 20; yani üç katından fazla.

TEGV Gönüllüleri İçin Gönüllüğün Kazanımı Hem Çevresel Hem de İçsel

Gönüllüğün kazanımlarını sorguladığımızda TEGV gönüllüleri çevrelerinden saygı görmek ve iş hayatında olumlu etkilerini görmek gibi "çevresel" kazanımlardan ve "kendini işe yarar hissetmek" ve "sürekli yeni şeyler öğrenmek" gibi "içsel" kazanımlardan bahsediyorlar.

TEGV Gönüllüleri TEGV'de Gönüllülükten Mutlular

2009 araştırmamıza göre TEGV gönüllüleri arasında TEGV'deki gönüllülük deneyimlerinden tatmin olanların oranı yüksek. Ayrıca TEGV gönüllüleri kurumun elçiliğini de üstlenmiş durumdalar.

İletişim Yoğunluğu Arttıkça Değişim ve Kazanım Algısı Artıyor

Araştırma çalışması gösterdi ki gönüllülerin diğer gönüllülerle kurdukları iletişim düzeyi arttıkça; her açıdan değişim ve kazanım algıları yükselmekte. Başka bir deyişle gönüllülerin diğer gönüllülerle iletişim kurmaları kazanımlar ve değişim algıları üzerinde çarpan etkisi yapıyor.

Gönüllülerin kazanımlar ve değişim konusundaki algıları arttıkça, TEGV'de gönüllülük yapmaktan tatmin düzeyleri ve sonuç olarak TEGV elçilikleri artıyor.

Gönüllülükten Memnuniyet, Hal ve Durumları Etkiliyor

Yine araştırma sonuçları gösteriyor ki; gönüllülerin TEGV'de gönüllülük yapmaktan duydukları memnuniyet arttıkça; kendileri hakkındaki olumsuz algıları azalıyor, olumlu algıları artıyor ve genel mutluluk düzeyleri yükseliyor.

Anomi duygusu arttıkça gönüllülerin kendileri hakkındaki olumsuz algıları artıyor; olumlu algıları azalıyor. Sosyal sorumluluk ve empati duygularıysa tam tersi etkiye sahipler: Her ikisi de olumlu algıları arttırıyor, olumsuz algıları azaltıyor.

Gönüllülerin TEGV'de gönüllülük yapmaktan duydukları tatmin arttıkça anomi duyguları azalıyor; empati ve sosyal sorumluluk duyguları artıyor.

Harcanan emek ve zamanın karşılığını verip vermediğini sayısal olarak ölçmek yeterli olmasa da; "TEGV Farkı"nın ne olduğu, hangi konularda beklentileri karşıladığı, hangi konulardaysa beklenen farkın gözlenmediği; hem bugüne kadar yapılan çalışmaları değerlendirmek hem de geleceğe yön vermek açısından önemli bir konu. TEGV'in 15. Yılında, TEGV etkisini ölçmeye çalıştığımız projenin temel motivasyonu da bu önemli soruya kısıtlı da olsa bir yanıt vermekti.

2. ÇOCUKLAR

2.1.1. Çalışmanın Amacı

TEGV'in etkinliklerinin ulaşmayı hedeflediği çocuklar üzerindeki etkisi önemli bir araştırma sorusu olarak önümüze çıkıyor. Harcanan emek ve zamanın karşılığını verip vermediğini sayısal olarak ölçmek yeterli olmasa da; "TEGV Farkı"nın ne olduğu, hangi konularda beklentileri karşıladığı, hangi konulardaysa beklenen farkın gözlenmediği; hem bugüne kadar yapılan çalışmaları değerlendirmek hem de geleceğe yön vermek açısından önemli bir konu. TEGV'in 15. Yılında, TEGV etkisini ölçmeye çalıştığımız projenin temel motivasyonu da bu önemli soruya kısıtlı da olsa bir yanıt vermekti.

Çalışmanın tasarlandığı 2010 kış aylarında karşımıza çıkan en büyük zorluk TEGV gibi bir kurumun yarattığı etkiyi, başka bir deyişle yarattığı farkı sayısal ifadelerle ölçmeye çalışmaktı. Etkinlik alanı insanlarla ilişkili olan her kurumun kendi etkisini basit sayısal ifadelerle ölçmesi kolay değil; çünkü insanların yaşadığı deneyimlerin sayısallaştırılması ve doğru ölçülebilmesi neredeyse başlı başına bir araştırma alanını oluşturuyor. Çalışmayı yürütecek ekipte yer alanlar uzun bir süre boyunca TEGV Etkisini en iyi şekilde ölçmenin yöntemi üzerinde çalıştılar ve olabildiğince doğru bir ölçme yöntemi geliştirdiler.

Öncelikle TEGV'in bir çocukta etkileyebileceği bazı alanlar belirlendi. Elinizde tuttuğunuz çalışmanın geri kalan kısımlarında daha detaylı olarak anlatılacak ve tartışılacak bu alanları en iyi şekilde ifade edebilecek bazı boyutlar geliştirildi. Görüşülecek kişilerin büyük bir kısmının çocuklar olduğu göz önünde tutularak geliştirilen boyutlar proje ekibinin üyelerinin yürüttüğü pilot çalışmalarla test edildi ve iyileştirildi. Daha sonra da saha uygulamasında kullanılacak soru formu tamamlandı.

2.1.2. Çalışmanın Örneklemi

Bir yandan TEGV etkisinin nasıl ölçülebileceği üzerine çalışılırken, bir yandan da kimlerle görüşülerek ölçülebileceği üzerine çalışmalar yürütülüyordu. Çalışmanın birincil hedef kitlesinin çocuklar olduğu kesinken; ebeveynlerin de TEGV etkisi konusunda bize önemli bilgiler verebileceği düşünüldü. Ayrıca TEGV etkinliklerine katılmış "mezun çocuklar" da araştırmanın hedef kitlesine dâhil edildiler.

Her örneklem etkinlik noktasından, en az iki dönem TEGV etkinliklerine katılan çocuklar arasından rassal yöntemle çocuklar seçildi ve bu çocukların ebeveynleri de görüşme yapılmak üzere etkinlik noktalarına davet edildi.

Etki Analizi çalışmasının temel hipotezini "TEGV etkinliklerine katılan çocuklar, bazı konularda TEGV etkinliklerine katılmamış çocuklardan farklıdır" olarak tanımladığımızdan, araştırma örnekleminin hem TEGV çocuklarından hem de aynı sosyoekonomik ve demografik özelliklere sahip ancak TEGV etkinliklerine katılmamış çocuklardan oluşması gerektiği açıktı. Bu ikinci gruba eşdeğer örneklem adını verdik. Çalışma çerçevesinde ebeveynlerle de görüşülmesi planlandığından, eşdeğer çocukların ebeveynleri de çalışmanın hedef kitlelerinden biri olarak tanımlanmış oldu.

Araştırmanın birincil örneklem birimlerinin TEGV'in faaliyet gösterdiği noktalar, yani eğitim parkları ve öğrenim birimleri olması kararlaştırıldı. Fiziksel kapasiteleri daha yüksek olan parklar ayrı bir küme olarak kabul edilirken; birimler de Fiziki Performans Kriterleri bazında puanlandırıldı ve bu puanlar temel alınarak üç ayrı kümede toplandı. Hemen hemen eşit büyüklüklere sahip bu kümelerin her birinden en az ikişer adet birim örneklem çerçevesine alınırken, belirlenen illerdeki üç TEGV parkı da çalışmaya dahil edildi.

Her örneklem biriminden, en az iki etkinlik dönemi boyunca TEGV etkinliklerine katılan çocuklar arasından rassal yöntemle çocuklar seçildi ve bu çocukların ebeveynleri de görüşme yapılmak üzere birimlere davet edildi. Örneklem kapsamında seçilen çocukların ve ebeveynlerinin hemen hepsinin görüşmelere katılması ve görüşmelerin kısa sürede tamamlanabilmesi yöntemin sağlıklılığının önemli bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Şekil 1. Örneklem Kapsamındaki TEGV Noktalarının Bulunduğu İller

Araştırmanın saha çalışması sonucunda 256 TEGV çocuğu, 256 TEGV ebeveyni, 183 eşdeğer çocuk ve 183 eşdeğer ebeveyne ek olarak 100 TEGV mezunuyla toplam 10 noktada görüşmeler Mayıs ayı içerisinde tamamlanmış oldu.

Öte yandan eşdeğer çocuklar ve ebeveynlerine ulaşabilmek amacıyla birincil örneklem etkinlik noktalarının faaliyet gösterdiği mahallelerde rassal yöntemle haneler seçildi ve bu hanelerde yaşayan, uygun yaş grubundaki çocuklar ve ebeveynleriyle de görüşülerek eşdeğer örnekleme ulaşılmış oldu.

TEGV mezunlarına ulaşmak amacıyla da yine örneklem çerçevesine dâhil edilen etkinlik noktalarında mezun öğrencilerle randevulaşıldı ve görüşmeler gerçekleştirildi.

Görüşmelerin ve derlenen bilgilerin sağlığı açısından görüşmeler profesyonel anketörler tarafından yürütüldü ve her aşamada kalite kontrolünden geçirilerek olası yöntemsel hatalar engellenmiş oldu.

Araştırmanın saha çalışması sonucunda 256 TEGV çocuğu, 256 TEGV ebeveyni, 183 eşdeğer çocuk ve 183 eşdeğer ebeveyne ek olarak 100 TEGV mezunuyla toplam 10 noktada görüşmeler Mayıs ayı içerisinde tamamlanmış oldu.

Temsili örneklem çalışmalarının karşılaştığı en önemli soruya, yani görüşülen çocuk ve ebeveynlerinin verdikleri yanıtlardan genelleme yapabilir miyiz sorusuna geldiğimizde; bu konuda proje ekibi olarak olumlu bir yanıt verebileceğimizi söyleyebiliriz. Daha büyük bir örneklemle daha fazla temsiliyet taşıyan sonuçlar sunulabilirdi ancak bu amaçla harcanan emek ve zaman aradaki farka değmezdi.

2.1.3. TEGV Çocukları kimler? Bazı Demografik ve Sosyoekonomik Veriler

Çalışmanın bulgularına geçmeden önce saha çalışması sürecinde elde edilen bilgilerden yola çıkarak TEGV çocuklarının bazı sosyoekonomik ve demografik özelliklerinin üzerinden geçmenin yararlı olacağını düşünüyoruz. Çocukların ve ebeveynlerinin verdikleri yanıtlardan yola çıkarak TEGV çocuklarının sosyoekonomik durumlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- TEGV çocuklarının yüzde 24'ünün kendisine ait bir yatağı, yüzde 20'sinin kitapları için ayrı bir dolabı yok;
- TEGV çocuklarının yüzde 57'sinin evinde internet bağlantısı yok;
- TEGV çocuklarının ailelerinin yüzde 60'ına yakının aylık ortalama hane geliri 1200 TL'nin altında kalıyor;
- Ebeveynlerin yarısına yakını ilkokul ve altı öğrenim seviyesinde;
- Evlerde ortalama 4-5 kişi ikamet ediyor ve hanelerin yüzde 40'ında en az 2 çocuk var.

2.2 Araştırma Bulguları

2.2.1 Haller, Notlar ve Davranışlar

2.2.1.1 Mutluluk: Her Çocuğun Hakkı

TEGV'in en fazla önem verdiği ve bir fark yaratmak istediği konulardan biri çocukların mutluluğu. Çocuğun "iyi olma hali" adı verilen bu konu başta UNICEF olmak üzere sayısız kurumca sahiplenildi ve üzerine sayısız araştırma yapıldı. Çocukların sadece akademik başarıya sahip olmaları değil, aynı zamanda sağlıklı ve mutlu olabilmeleri de toplumların öncelikli hedefleri arasında sayılmaya başlandı. Tıpkı ulusal mutluluk endeksinin, gayrisafi milli hâsılanın yerini almaya başlaması gibi.

TEGV de, etkinliklere katılan çocukların daha mutlu ve huzurlu olmalarını önemseyen kurumlardan biri. Mutlu çocukların gelecekte iyi ebeveynler ve iyi vatandaşlar olabileceğinin farkında olan TEGV bu konuda kayda değer çaba harcıyor.

Şekil 2. Çocuklarda Mutluluk Algısı

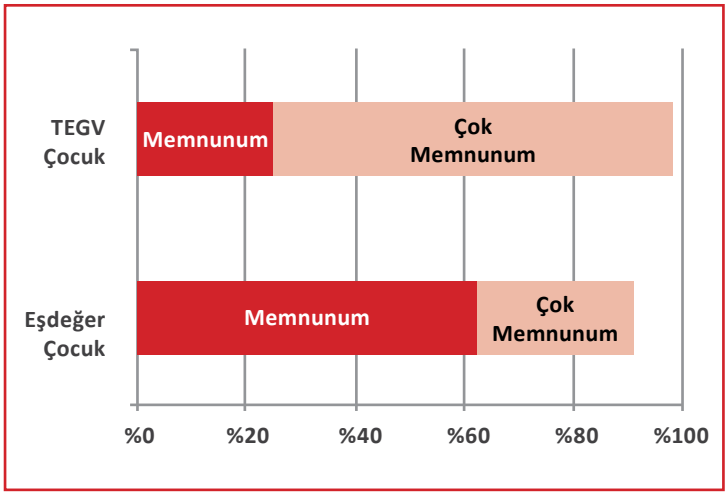

Araştırma çalışması sonucunda elde edilen rakamlar, genel olarak görüşülen çocukların büyük oranda kendilerini mutlu hissettiklerini gösteriyor. Sorduğumuz soruya "memnunum" ve "çok memnunum" yanıtlarının toplamı hem TEGV çocuklarında hem de diğer çocuklarda yüzde 85'in üzerinde. Yine de TEGV çocukları arasında bu iki yanıtı verenlerin toplamının diğer çocuklardan 10 puana yakın daha fazla olduğunu ve neredeyse görüşülen her TEGV çocuğunun kendisini mutlu hissettiğini hatırlamakta yarar var.

Mutlu çocukların gelecekte iyi ebeveynler ve iyi vatandaşlar olabileceğinin farkında olan TEGV bu konuda kayda değer çaba harcıyor.

Görüştüğümüz çocuklar arasında kendisini genel olarak yalnız hissedenlerin oranı diğer çocuklar arasında yüzde 44'ken; bu oran TEGV çocuklarında sadece yüzde 31. Açıkçası bu rakamlardan çocuklar arasında kendini yalnız hissetmenin ne kadar yaygın olduğu ve TEGV'in çocuklarda yalnızlık hissini azalttığı sonucunu çıkarmak yanlış olmaz.

Şekil 3. Çocuklarda Mutluluk Kriterleri

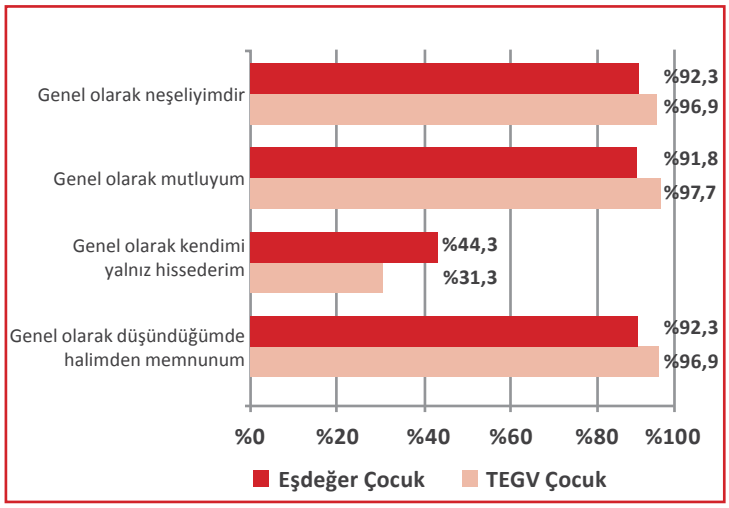

Mutluluğun çok boyutlu bir his olduğu ve herkesin kendi mutluluğunu farklı kelimelerle dile getirdiğini biliyoruz. Araştırma çalışmasına katılan çocuklara mutluluğun bir dizi farklı halini sorduğumuzda çocukların mutluluk anlayışıyla ilgili önemli ipuçları edinebildik. Görüştüğümüz hemen her çocuk kendisini genel olarak neşeli ve mutlu hissederken ve kendi halinden memnunken; TEGV çocukları arasında bu oranların 4 ile 7 puan arasında daha yüksek olduğunu görüyoruz. Bununla beraber, görüştüğümüz çocuklar arasında kendisini genel olarak yalnız hissedenlerin oranı diğer çocuklar arasında yüzde 44'ken; bu oran TEGV çocuklarında sadece yüzde 31. Bu rakamlardan çocuklar arasında kendini yalnız hissetmenin ne kadar yaygın olduğu ve TEGV'in çocuklarda yalnızlık hissini azalttığı sonucunu çıkarmak yanlış olmaz.

2.2.1.2 Akademik Başarı: Ya Derslerin Nasıl?

Ailelerin çocuklarıyla ilgili birincil kaygılarının dersleri olduğunu biliyoruz. Ülkemizde eğitim hayatta başarılı olmanın en önemli aşamalarından biri olarak görülüyor. Çocukların oyunlarının ya da hobilerinin bile "derslerine engel olmaması" kaydıyla desteklendiği bir ortamda, TEGV'in çocukların akademik başarıları üzerinde nasıl bir etki yarattığı önemli bir merak konusuydu.

Kendilerini diğer çocuklara kıyasla sınıf ortalamasının altında görenlerin oranı TEGV çocuklarında yüzde 6'yken, eşdeğer çocuklarda bunun iki katı yani yüzde 12.

Şekil 4. Subjektif Başarı Algısı: Sınıf İçinde Sıralama

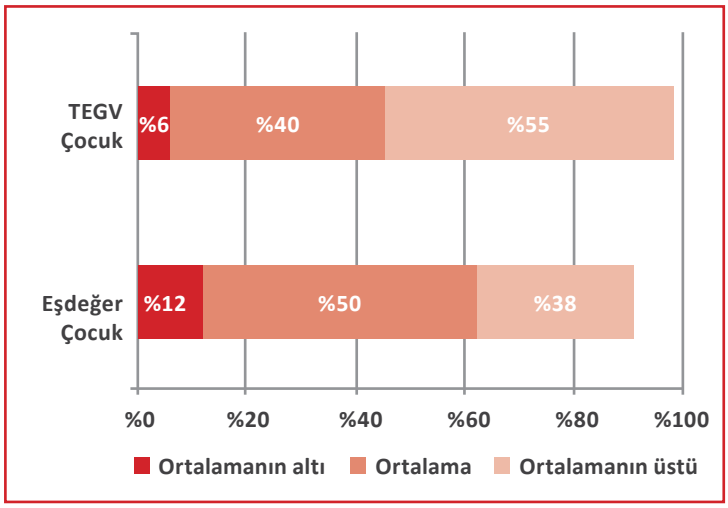

Çocukların akademik başarısını sorgulamaya kendilerini sınıflarındaki diğer çocuklara kıyasla ne kadar başarılı hissettiklerini sorarak başladık. TEGV çocuklarının yüzde 40'ı; diğer çocukların yüzde 50'si kendilerini ders başarısı konusunda ortalama birer öğrenci olarak görüyorlar. Kendilerini diğer çocuklara kıyasla ortalamanın altında görenlerin oranı TEGV çocuklarında yüzde 6'yken, eşdeğer çocuklarda bunun iki katı yani yüzde 12. Öte yandan, TEGV çocukları arasında kendisini ortalamanın üstünde yer alan bir öğrenci olarak görenlerin oranı yüzde 55'ken; diğer çocuklarda bu oran yüzde 38 ve arada yirmi puana yaklaşan fark var. Dolayısıyla TEGV'in en azından çocukların kendileri hakkındaki algıları konusunda bir fark yarattığını söylememiz mümkün.

Aldığımız yanıtlar TEGV çocuklarının eş değer çocuklardan not ortalamaları açısından da daha başarılı olduklarını gösteriyor.

Şekil 5. Ortalama Ders Notları (Beş Üzerinden)

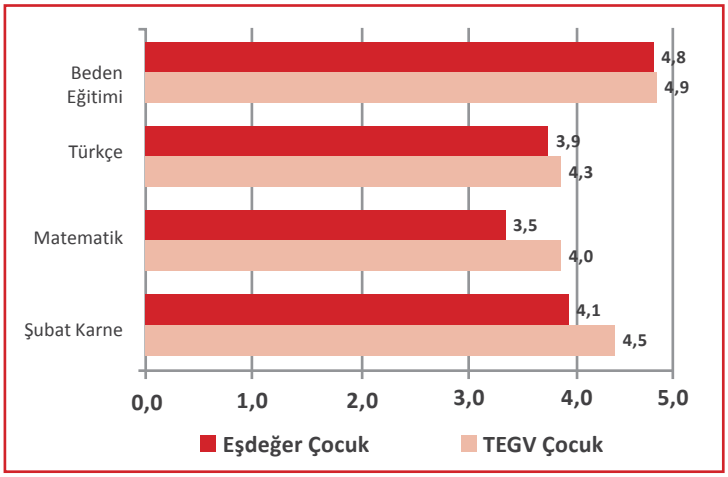

Daha önce bahsettiğimiz subjektif başarı algısındaki TEGV farkını doğrulamak amacıyla, görüşülen çocukların ilk dönem notlarıyla ilgili bir dizi soru sorduk. Aldığımız yanıtlar TEGV çocuklarının eş değer çocuklardan not ortalamaları açısından da daha başarılı olduklarını gösteriyor. Genel not ortalamasında TEGV çocuklarının beş üzerinden 0,4 puanlık daha yüksek notlara sahip olduklarını görüyoruz. Bu fark Matematik dersinde 0,5 puana kadar çıkıyor. Öte yandan, TEGV'in bir etki yapması için herhangi bir nedene sahip olmadığı Beden Eğitimi derslerindeyse her iki gruptan çocukların not ortalamalarının birbirine yakın olması iki örneklemin eşdeğerliği konusunda içimizi rahatlatıyor, birbirine benzeyen gruplarla görüştüğümüz sonucunu çıkarabiliyoruz.

2.2.1.3 Çocukların Hal ve Gidişleri

Her ne kadar TEGV'in birincil amaçları arasında yer almasa da, çocukların bazı konulardaki davranışlarının da ebeveynler açısından önem taşıdığı açık. Hemen her ebeveyn çocuğunun sağlığına dikkat etmesini ve bu konuda bilgili olmasını ister. TEGV çocukları ve eşdeğer çocukları bu açılardan da karşılaştırdığımızda bazı farklara rastlıyoruz.

Etkinliklere katılan çocuklar, hem kendilerinden farklı çocuklarla tanışıp arkadaş olabilme şansına sahip oluyorlar, hem de takım oyunu oynayarak birbirlerine güvenmeyi öğreniyorlar.

Öncelikle her iki gruptan çocukların da arasında kan grubunu bilenlerin oranının neredeyse aynı olduğunu görüyoruz. Bu konuda herhangi bir fark olmasını beklemediğimizden bu aynılık iki grubun eşdeğer nitelikler taşıdığı konusunda ikna edici bir kanıt daha sunuyor. Bununla birlikte, TEGV çocuklarının bazı konularda diğer çocuklardan daha farklı davranışlara sahip oldukları da açık. Boyunu-kilosunu bilenler, son 6 ay içinde diş fırçasını değiştirenler, dişlerini her gün fırçalayanlar ve her sabah evden çıkmadan önce kahvaltı yapanların oranı diğer çocuklara göre 5 ile 9 puan arasında daha yüksek. Bu durumu TEGV'in çocukların hal ve gidişleri üzerindeki etkisi olarak yorumlayabiliriz.

Şekil 6. Öz Bakım

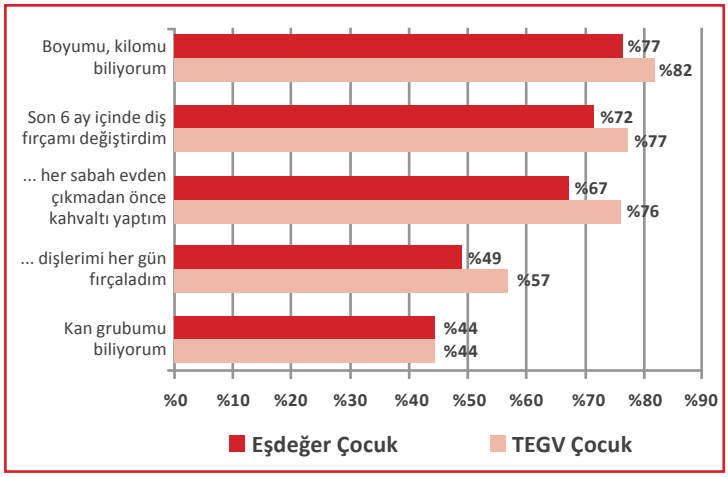

2.2.2 Düşünceler ve Algılar

TEGV etkinliklerine katılan çocukların yaşaması beklenen başlıca değişikliklerden biri de dünya ve kendisi hakkında algılarının değişmesiydi. TEGV, çocukların etkinliklere katılarak kendileri hakkında daha olumlu görüşlere sahip olmalarını, kendilerine ve çevrelerine güvenmelerini, takım oyunu oynayabilmelerini ve daha hoşgörülü olmalarını amaçlıyor. Etkinliklere katılan çocuklar, hem kendilerinden farklı çocuklarla tanışıp arkadaş olabilme şansına sahip oluyorlar, hem de takım oyunu oynayarak birbirlerine güvenmeyi öğreniyorlar.

Bu çerçeveden yaklaşıldığında TEGV'in çocukların bu konulardaki düşünceleri ve algıları konusunda farklılık yaratmış olmasını bekliyoruz. Araştırma sonuçları da bu beklentilerimizi destekler nitelikte.

TEGV çocukları yeni insanlarla tanışırken daha az utanıyorlar, utandıkları bir durum yaşadıklarında bu durum daha kısa sürüyor, yaptıkları bir şeyin beğenilmeyeceğinden daha az kaygılanıyorlar, bir soru sorulduğunda cevabını sınıfın önünde vermekten ya da oyunlar ya da diğer faaliyetlere katılmak için gönüllü olmaktan daha az çekiniyorlar.

Şekil 7. Güven

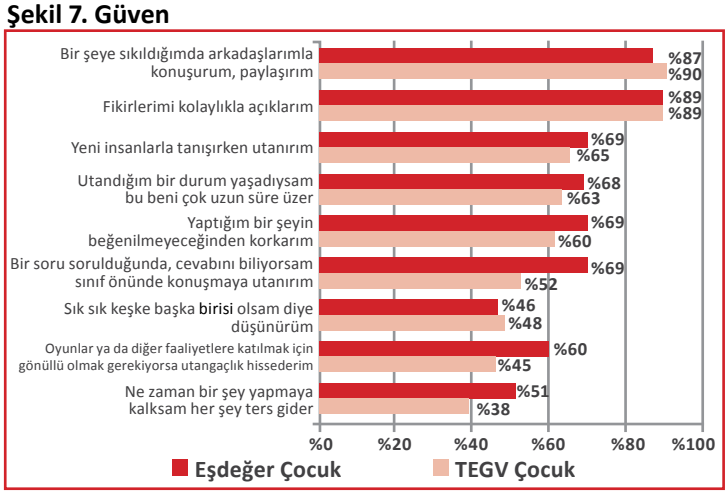

Araştırma çalışmasına katılan TEGV çocukları diğer çocuklara kıyasla kendilerine daha fazla güveniyorlar. TEGV çocukları yeni insanlarla tanışırken daha az utanıyorlar, utandıkları bir durum yaşadıklarında bu durum daha kısa sürüyor, yaptıkları bir şeyin beğenilmeyeceğinden daha az kaygılanıyorlar, bir soru sorulduğunda cevabını sınıfın önünde vermekten ya da oyunlar ya da diğer faaliyetlere katılmak için gönüllü olmaktan daha az çekiniyorlar. Ayrıca "ne zaman bir şey yapmaya kalksam her şey ters gider" görüşüne daha az katılıyorlar. Bu konularda 4 puandan başlayan ve 17 puana kadar yükselen farklar gözlemliyoruz. Özellikle kalabalık ortamlarda ön plana çıkma konusunda TEGV çocuklarının diğer çocuklara kıyasla çok daha rahat oldukları ortada.

Öte yandan, canı sıkıldığında arkadaşlarıyla konuşma ve fikirlerini kolayca açıklama konularında her iki gruptan da çocuklar benzer puanlara sahip. Başka birisi olma düşüncesini taşıyanların oranı da her iki grupta yüzde 50 civarında.

Şekil 8. Hoşgörü

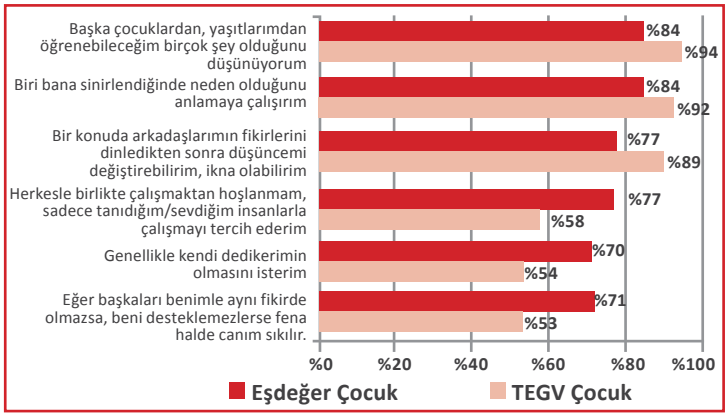

Çocukların daha yüksek öğrenme becerisine sahip olmaları, daha fazla sorumluluk üstlenebilmeleri ve yaratıcılık gösterebilmeleri TEGV etkinlikleri sonucunda değişebilecek bazı özellikler arasında sayılıyor.

TEGV çocukları kendilerine güvendikleri kadar, etrafındaki arkadaşlarına da yönelik yüksek düzeyde bir hoşgörüye sahipler. TEGV'in beraber çalışma yaklaşımının etkisi çocukların verdiği yanıtlardan da kolaylıkla görülebiliyor. TEGV çocukları başka çocuklardan/yaşıtlarından öğrenebilecekleri çok şey olduğu düşüncesine daha fazla sahipler; arkadaşlarının fikirlerini dinledikten sonra kendi düşüncelerini değiştirebileceklerini daha fazla düşünüyorlar ve başkaları onlarla aynı fikirde olmazsa bundan rahatsız olacaklarını daha az oranlarda belirtiyorlar. Ayrıca sadece tanıdıkları insanlarla değil, başka insanlarla çalışmaya daha fazla açıklar.

Başka çocuklardan öğrenebileceği birçok şey olduğunu düşünenlerin oranı TEGV çocuklarında 10 puan daha fazlayken, karşısındaki sinirlendiğinde nedenini anlamaya çalışanların da benzer oranda daha yüksek olduğu görülüyor. Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda TEGV etkinliklerinin çocukların hoşgörü düzeylerinde kayda değer artışa yol açtığını söylememiz yanlış olmaz.

Yine yukarıdaki iki grafiğin birlikte yorumlanması, TEGV çocuklarının takım oyununa diğer çocuklardan daha açık olduklarına ve rahatlıkla tanımadıkları çocuklarla işbirliğine gidebildiklerine işaret ediyor.

2.3.3 Çalışma Alışkanlıkları

TEGV etkinliklerinin önde gelen amaçlarından biri de etkinliklere katılan çocukların çalışma alışkanlıklarına yaklaşımlarının değişmesi. TEGV etkinlikleri sonucunda çocukların daha yüksek öğrenme becerisine sahip olmaları, daha fazla sorumluluk üstlenebilmeleri ve yaratıcılık gösterebilmeleri TEGV etkinlikleri sonucunda değişebilecek bazı özellikler arasında sayılıyor.

Şekil 9. Öğrenme Becerisi ve Sorumluluk

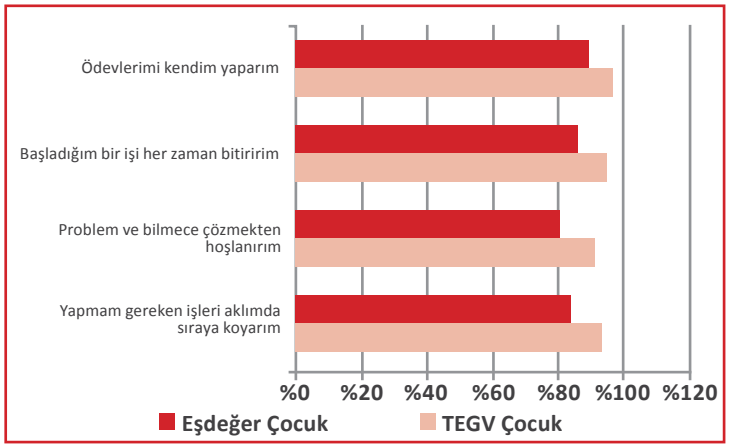

TEGV'in etkisinin görüldüğü alanlardan biri de çocukların öğrenme becerisi. TEGV çocukları arasında ödevlerini kendisinin yaptığını söyleyenlerin oranı, diğer çocuklara göre yaklaşık 6 puan kadar daha fazla.

TEGV'in etkisinin görüldüğü alanlardan biri de çocukların öğrenme becerisi. TEGV çocukları arasında ödevlerini kendisinin yaptığını söyleyenlerin oranı, diğer çocuklara göre yaklaşık 6 puan kadar daha fazla. Yine TEGV çocukları arasında başladığı işi mutlaka bitirenlerin oranı 8 puan; problem ve bilmece çözmekten hoşlananların oranı da 11 puan daha fazla. Dolayısıyla TEGV etkinliklerinin çocukların öğrenme becerisi üzerindeki etkisi var diyebiliriz. Buna TEGV çocukları arasında yapması gereken işleri aklında sıraya koyduğunu söyleyenlerin oranının da daha yüksek olması eklendiğinde, TEGV etkinliklerinin çocukların kendilerini sorumlu hissetmeleri konusunda da etkisi olduğu görülebilir.

Şekil 10. Yaratıcılık

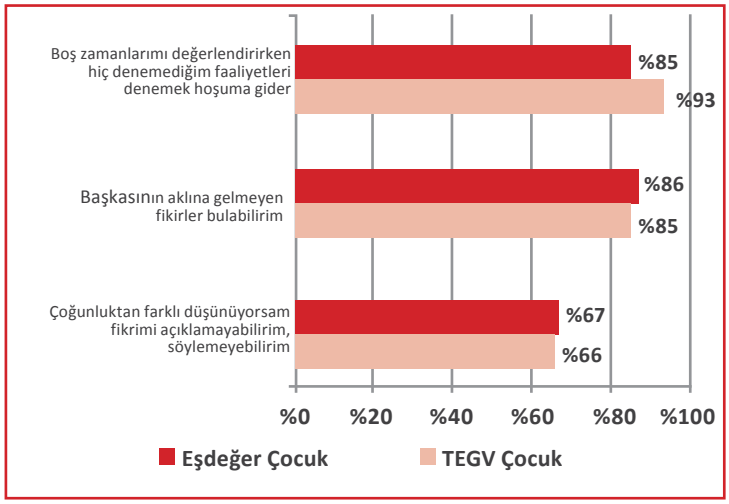

TEGV etkinliklerine katılan çocukların, diğer çocuklara kıyasla daha fazla yaratıcılık sergileme eğilimi taşıdığını söyleyebiliriz. Yeni faaliyetler deneme konusunda TEGV çocukları 8 puan daha yüksek oranda olumlu yanıt verirken; her iki gruptan da çocuklar başkalarının aklına gelmeyen fikirler bulabildiklerine inanıyorlar. Araştırma sonuçlarına göre her üç çocuktan ikisi çoğunluktan farklı düşünüyorsa fikrini açıklamamayı tercih ediyor ve büyük olasılıkla çocukların içinde yetiştikleri kültürün etkisiyle açıklayabileceğimiz bu konuda TEGV'in istatistiksel anlamlılık taşıyan bir etkisini göremiyoruz.

Karşımıza çıkan en çarpıcı nokta, eşdeğer özelliklere sahip çocuklar arasında zengin olmanın en önemli ilk üç değer arasında yer aldığını söyleyenlerin oranının (yüzde 16), TEGV çocukları arasında rastladığımız oranın (yüzde 4) dört katı olması.

2.2.4 Değerler:

TEGV etkinliklerine katılan çocukların yaşıtlarının sahip oldukları değerlerden farklı değerlere sahip olması beklentilerden biriydi. Ancak insanların savundukları değerlerin nasıl bir ortamda sosyalleştikleriyle doğrudan ilişkili olması, TEGV'in bu konudaki etkisi konusunda iyimserliği kısıtlayan bir faktör. Bireyler ailelerinden, okullarından ve dahil oldukları diğer ortamlardan doğrudan etkilendiklerinde; TEGV etkinliklerinin çocukların sahip oldukları değerler konusunda sınırlı etkisi olması beklenmeli.

Şekil 11 Çocukların Değerleri (En Önemli Üç Değer)

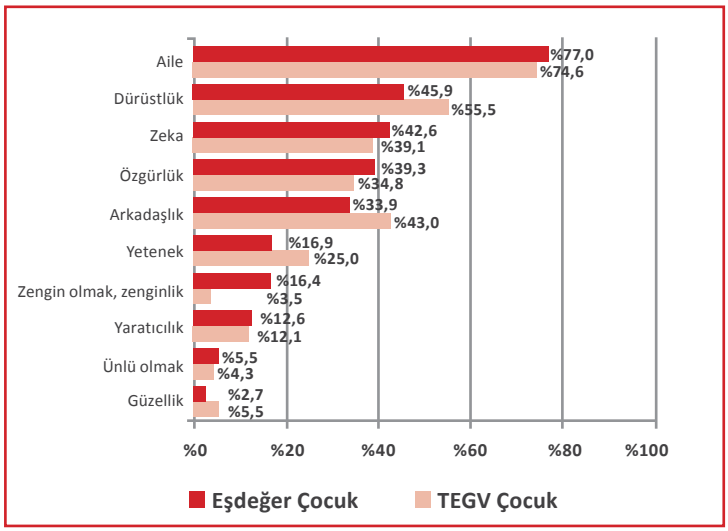

Bütün çocukların benzer bir değer silsilesine sahip olduklarını söyleyebiliriz. Aile çocukların saydığı üç önemli değer arasında birinci sırayı taşıyor. Bunu dürüstlük, zekâ ve özgürlük takip ederken; TEGV çocuklarının arasında arkadaşlığın bir değer olarak daha yüksek bir sırada yer aldığını görüyoruz. Keza, yetenek de TEGV çocukları arasında diğer çocuklara kıyasla daha yüksek oranda belirtilmiş. Karşımıza çıkan en çarpıcı nokta, eşdeğer özelliklere sahip çocuklar arasında zengin olmanın en önemli ilk üç değer arasında yer aldığını söyleyenlerin oranının (yüzde 16), TEGV çocukları arasında rastladığımız oranın (yüzde 4) dört katı olması. Başka bir deyişle, TEGV çocukları zenginlik yerine yetenek ve arkadaşlığa daha fazla önem veriyorlar.

Ebeveynler için en önemli değerler sırasıyla aile, dürüstlük ve zekâ... Bu değerleri TEGV ebeveynlerinin biraz daha yüksek oranda belirttikleri özgürlük izliyor. Çocukların önem verdikleri değerlerden arkadaşlık konusu ebeveynler arasında daha düşük oranlarda belirtilmiş.

Şekil 12. Ebeveynlerin Değerleri (En Önemli Üç Değer)

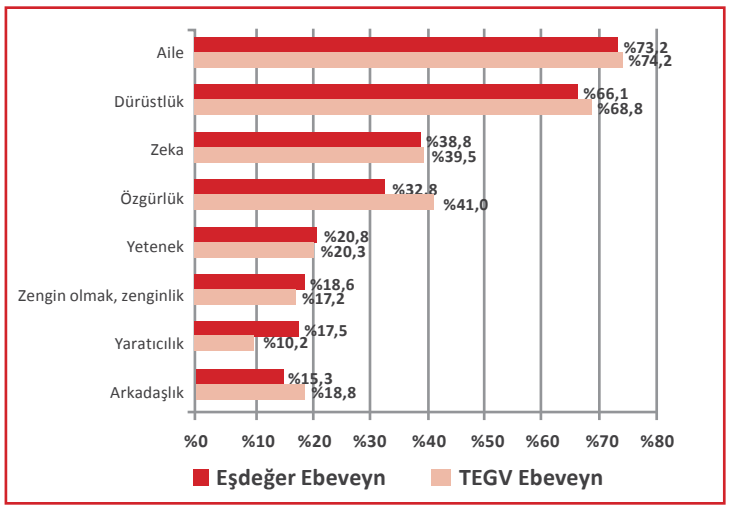

Ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisi tartışılmaz. Dolayısıyla çocukların "bir çocuğun sahip olması beklenen en önemli değerler nedir?" sorusuna verdikleri yanıtların büyük ölçüde ebeveynlerin yanıtlarıyla kesişmesi beklenir. Grafikte görüldüğü gibi ebeveynler için en önemli değerler sırasıyla aile, dürüstlük ve zekâ... Bu değerleri TEGV ebeveynlerinin biraz daha yüksek oranda belirttikleri özgürlük izliyor. Çocukların önem verdikleri değerlerden arkadaşlık konusu ebeveynler arasında daha düşük oranlarda belirtilmiş. Özgürlük ve yaratıcılık konusundaki farklar bir kenara bırakılırsa TEGV ebeveynleri ve diğer ebeveynlerin neredeyse aynı değer yapılarına sahip olduklarını görüyoruz. Bu yüksek derecedeki benzerlik de araştırmanın örnekleminin sağlıklılığı konusunda iç rahatlatıcı bir unsur olarak yorumlanabilir.

2.2.5 Deneyimler ve Algılar:

Şekil 13. TEGV'le İlgili Deneyimler

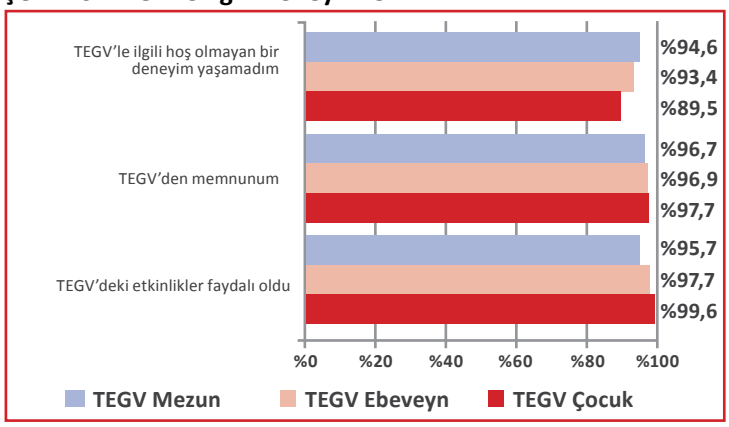

Araştırma çalışmasına katılan çocuklar, ebeveynler ve mezunların hemen hemen tamamı TEGV'le ilgili hoş olmayan herhangi bir deneyim yaşamadıkları, TEGV'den memnun oldukları ve TEGV'deki etkinliklerin faydalı olduğu kanısında.

TEGV etkinliklerine katılan çocuklar, ebeveynleri ve geçmişte etkinliklere katılmış olan TEGV mezunlarının TEGV hakkında son derece olumlu algılara sahip olduklarını görmekteyiz. Araştırma çalışmasına katılan çocuklar, ebeveynler ve mezunların hemen hemen tamamı TEGV'le ilgili hoş olmayan bir deneyim yaşamadığı, TEGV'den memnun olduğu ve TEGV'deki etkinliklerin faydalı olduğu kanısında.

Şekil 14. TEGV Etkinliklerinin Kazanımı

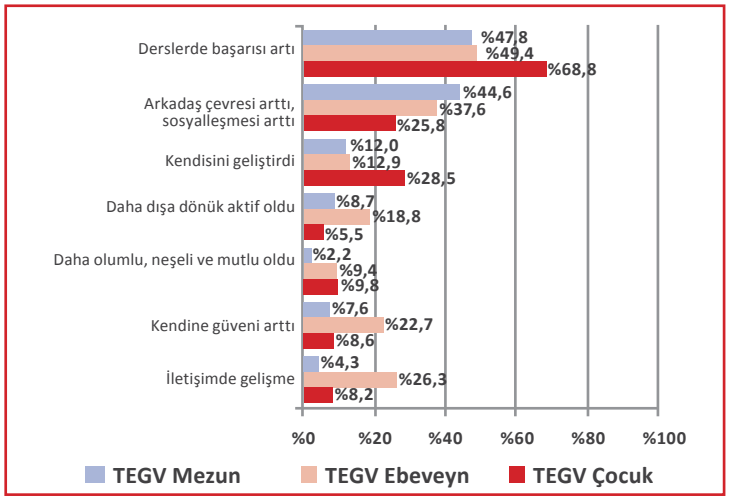

Ebeveynler açısından TEGV etkinliklerine katılımın en önemli getirisi çocuğun derslerindeki başarı artışı. Bunu arkadaş çevresinin artması/sosyalleşmesi, iletişiminde gelişme gözlenmesi ve kendine güveninin artması takip ediyor. TEGV mezunları içinse derslerde başarı artışının yanı sıra, arkadaş çevresinin de gelişmesi TEGV etkinliklerinin en önemli kazanımları arasında. TEGV çocuklarının üçte ikisi en önemli kazanımın derslerde başarı artışı olduğunu düşünürken; kendilerini geliştirmelerinin de önemli bir kazanım olduğu kanısındalar.

TEGV ebeveynlerine çocuklarının TEGV etkinliklerine katılmasından sonra gözlemledikleri en önemli değişimin ne olduğu sorulduğunda birinci sırada çocuğun kendine daha güvenli olduğu, ikinci sıradaysa derslerinin düzeldiği belirtildi.

Şekil 15. Ebeveynlerin Görüşleri (En Önemli Üç Değişim)

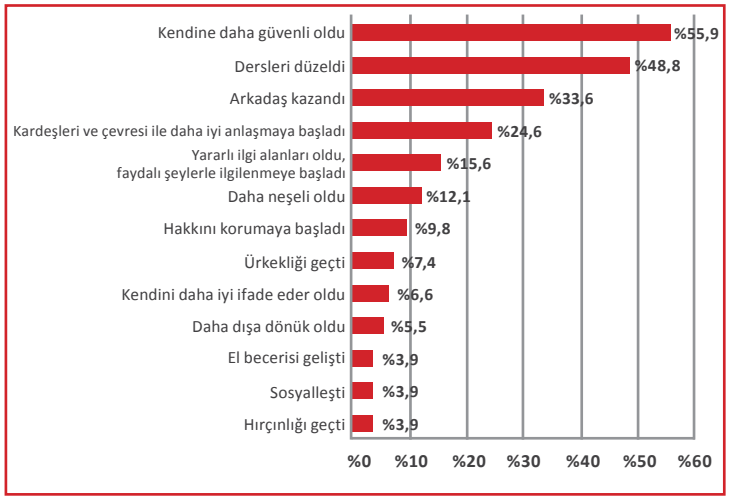

TEGV ebeveynlerine çocuklarının TEGV etkinliklerine katılmasından sonra gözlemledikleri en önemli değişimin ne olduğu sorulduğunda birinci sırada çocuğun kendine daha güvenli olduğu, ikinci sıradaysa derslerinin düzeldiği belirtildi. Arkadaş kazanmak ve kardeşleri/çevresiyle daha iyi anlaşmaya başlaması da ebeveynler tarafından gözlemlenen değişiklikler arasında. Ayrıca ebeveynlere göre çocuklar TEGV etkinliklerine katıldıktan sonra yararlı ilgi alanlarına sahip oldular, daha neşeli hale geldiler ve daha dışa dönük davranışlar sergilediler. Ebeveynlerin bu görüşleri daha önce vurguladığımız farklılıkların ebeveynler tarafından da algılandığını açıkça gösteriyor.

Şekil 16. Ebeveynlerin Hayatında Değişenler

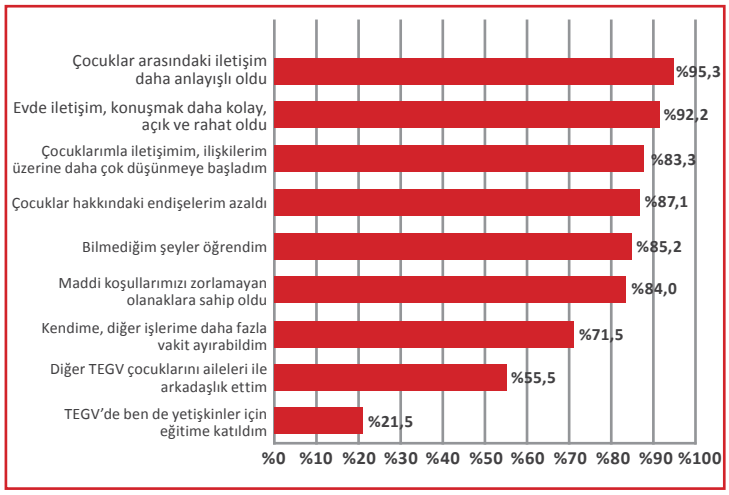

TEGV etkinliklerine katılan çocuklar ileride TEGV'in gönüllü elçileri olarak davranma eğilimindeler. Hemen hemen hepsi ileride gönüllülük yapacaklarını, yakınlarındaki çocuklara önereceklerini ve katılmaya teşvik edeceklerini, kurumdan haberdar olmaya çalışacaklarını ifade etmekte.

Çocukların TEGV etkinliklerine katılmaları sonrasında ebeveynlerin hayatında en fazla değişen unsurların çocuklarla ve çocuklar arasında değişen iletişim ortamı olduğu görülüyor. Neredeyse bütün TEGV ebeveynleri çocuklarıyla iletişimlerinin daha kolay/anlayışlı ve açık olduğu kanısında hemfikirler. Çocukların TEGV etkinliklerine katılmasının ebeveynler açısından bir başka sonucu da ebeveynlerin çocuklar hakkındaki endişelerinin azalması... Ayrıca ebeveynler çocukların TEGV etkinliklerine katılarak maddi koşullarını zorlamadan çeşitli/farklı olanaklara sahip olabildikleri görüşündeler. Çocukların TEGV etkinliklerine katılmasıyla ebeveynlerin kendilerine ya da işlerine daha fazla vakit ayırabilmelerini de TEGV'in sağladığı yararlar arasında sayabiliriz.

Şekil 17. Çocuklar ve TEGV Elçiliği

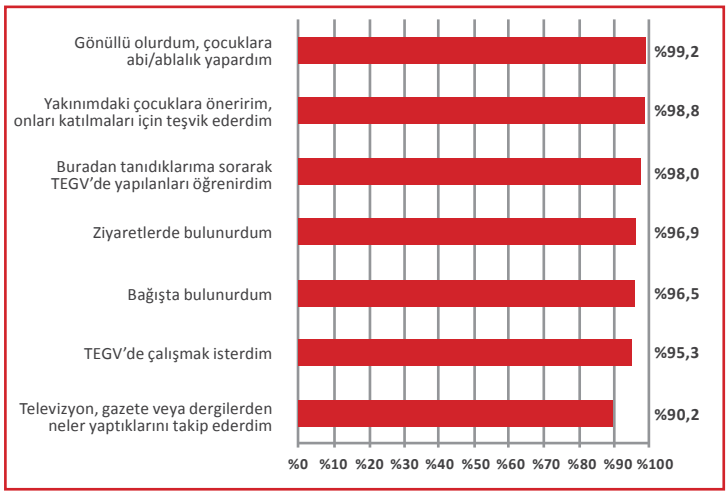

TEGV etkinliklerine katılan çocuklar ileride TEGV'in gönüllü elçileri olarak davranma eğilimindeler. Hemen hemen hepsi ileride gönüllülük yapacaklarını, yakınlarındaki çocuklara önereceklerini ve katılmaya teşvik edeceklerini, kurumdan haberdar olmaya çalışacaklarını ifade etmekte. Yine neredeyse bütün TEGV çocukları ileride kuruma bağışta bulunacaklarını ve belki de TEGV'de çalışmak isteyeceklerini söylüyorlar.

TEGV ebeveynleri de TEGV'in gönüllü elçileri gibi davranıyorlar. Hemen hepsi yakınlarındaki çocuklara TEGV etkinliklerine katılmalarını öneriyor ve çevrelerindeki insanları gönüllü olmak için teşvik ediyor.

Şekil 18. Ebeveynler ve TEGV Elçiliği

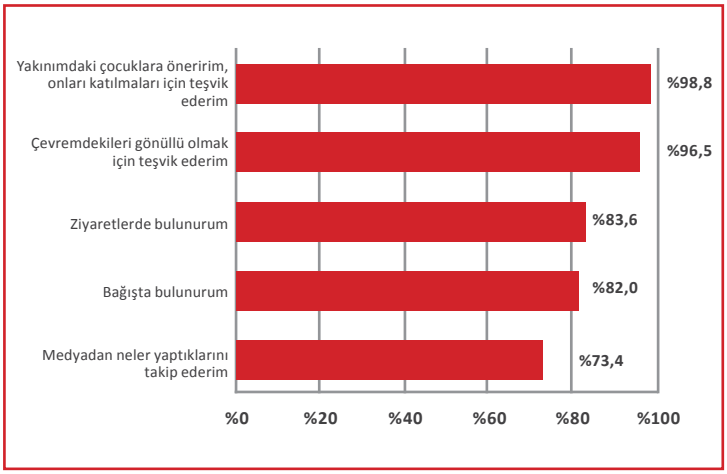

TEGV ebeveynleri de TEGV'in gönüllü elçileri gibi davranıyorlar. Hemen hepsi yakınlarındaki çocuklara TEGV etkinliklerine katılmalarını öneriyor ve çevrelerindeki insanları gönüllü olmak için teşvik ediyor. TEGV'le ilişkileri kalmasa bile TEGV etkinlik noktalarına ziyarette bulunacaklarını, bağış yapacaklarını ve büyük oranda da medyadan neler yaptıklarını takip edeceklerini söylüyorlar.

2.2.6 TEGV Etkisinin Belirleyicileri: Çok Değişkenli Analizler

TEGV'in çocuklar üzerindeki etkisini ölçebilmek amacıyla geliştirilen bir dizi göstergede TEGV çocuklarıyla eşdeğer çocuklar arasındaki farklar daha önceki kısımlarda detaylı olarak anlatıldı. Araştırma çalışması çerçevesinde geliştirilen 29 gösterge aslında 12 ana değişim ölçeğini ölçmek için kullanıldı. Bu ana değişim ölçeklerinin her biri bir ya da daha fazla göstergeden oluşmakta ve istatistiksel anlamlılık testleri, göstergelerin anlamlı bir biçimde ölçekleri ölçebildiğini gösteriyor. Ana değişim ölçeklerinde TEGV çocukları ve eşdeğer çocuklar arasındaki farkları aşağıdaki grafikte görebiliriz:

Araştırma sonuçları gösteryor ki TEGV çocukları diğer çocuklardan daha fazla takım oyununa açıklar, öz düzenleme eğilimleri daha fazla ve daha yüksek oranda sorumluluk taşıyorlar.

Şekil 19. Etkinin Boyutları

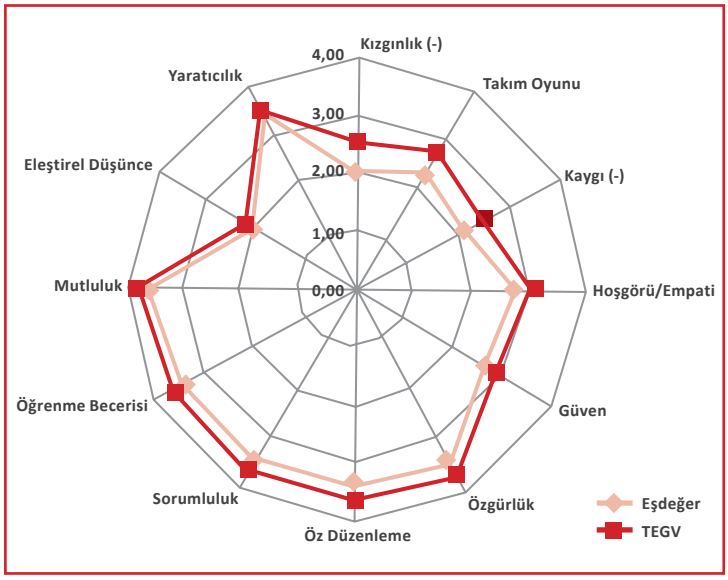

Göstergelerden yola çıkarak her biri 0 ile 4 arasında değişen 12 ana ölçek hesaplanmış durumda. Bu ölçeklerin her biri daha önce de belirttiğimiz üzere istatistiksel anlamlılık taşıyor. TEGV etkinliklerine katılan çocuklarla, diğer çocuklar arasındaki farklılıkların belirginleştiği alanlar şunlar:

- Kızgınlık, Kaygı gibi ruhsal hallerle ilişkili olanlar: TEGV çocukları diğer çocuklara kıyasla daha az kızgınlar ve daha az kaygı taşıyorlar.
- Takım Oyunu, Öz Düzenleme ve Sorumluluk gibi çocukların davranışlarıyla ilişkili olanlar: Araştırma sonuçları gösteriyor ki TEGV çocukları diğer çocuklardan daha fazla takım oyununa açıklar, öz düzenleme eğilimleri daha fazla ve daha yüksek oranda sorumluluk taşıyorlar.
- Hoşgörü/Empati, Güven ve Özgürlük gibi dünya görüşüne dair olanlar: Çalışma sonucunda görüyoruz ki TEGV çocukları diğer çocuklardan daha yüksek hoşgörü/empati derecelerine sahipler. Ayrıca TEGV çocukları arasında diğer insanlara ve kendisine güven ortalamaları daha yüksek ve TEGV çocukları özgürlüklerine daha düşkünler.

TEGV çocukları ve diğer çocuklar arasında farkın azaldığı ya da eşitlendiği alanlar ise mutluluk ve yaratıcılık.

TEGV etkisinin ana boyutlarını gösterebilmek amacıyla faktör analizi adı verilen bir istatistiksel yönteme başvuruldu.

TEGV etki ölçeklerinin birbirinden bağımsız olması beklenemez; doğal olarak hoşgörü/empati ölçeğiyle takım oyunu arasında ortaklıklar gözlenebilir. Özellikle de boyutların paylaştıkları ortak göstergeler olduğu göz önünde tutulursa. Bu nedenle boyutlar arasındaki ortaklıkları anlayabilmek ve TEGV etkisinin ana boyutlarını gösterebilmek amacıyla faktör analizi adı verilen bir istatistiksel yönteme başvuruldu.

Faktör analizi birden fazla değişken arasındaki ortaklıklardan yola çıkarak ortak boyutları belirlemeye ve boyut sayısını azaltmayı hedefleyen bir istatistiksel analiz aracı.

Tablo 1. TEGV Etkisinin Boyutları: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Kaygı		-0,89	
Öğrenme Becerisi	0,87		
Sorumluluk	0,94		
Mutluluk	0,47	0,20	0,27
Güven	0,29	0,68	
Özdüzenleme	0,94		
Takım Oyunu		0,84	0,14
Hoşgörü/Empati	0,41		0,15
Yaratıcılık	0,21		0,89
Eleştirel Düşünce		0,43	-0,11
Kızgınlık		-0,84	
Özgürlük	0,17		0,90
Açıklanan Varyans (Yüzde)	25,8	24,2	14,6

Yukarıdaki tabloda yer alan rakamlar her bir etki ölçeğinin söz konusu faktörler ilişkisini (yüklemesini) gösteriyor. Örneğin Faktör 1, öğrenme becerisi (0,87), sorumluluk (0,94) ve öz düzenleme (0,94) ölçekleriyle ilişkili, bu nedenle bu boyuta Öğrenme Kapasitesi adı veriyoruz. İkinci faktör, negatif olarak kaygı (0,89) ve kızgınlık (0,84) ölçekleriyle; pozitif olarak da takım oyunu (0,84) ve güven (0,68) boyutlarıyla ilişkili gözüküyor, dolayısıyla Güven-Dışa Dönüklük boyutu adını taşıyor. Üçüncü boyut ise yaratıcılık (0,89) ve özgürlük (0,9) ölçeklerinden yüksek yükleme aldığı için bu boyuta da Özgürlük-Yaratıcılık boyutu adı verildi. Bu üç ölçek toplam varyansın yüzde 80'ine yakınını açıklıyor, yani önemli bir açıklama gücü taşıyorlar.

Artı-eksi üç arasında değişen boyutlarda karşılaştırma yaptığımızda, beklediğimiz gibi TEGV çocuklarıyla eşdeğer örneklemden gelen çocuklar arasında farklılık olduğunu görüyoruz.

Şekil 20. Etki Boyutlarında TEGV Farkı

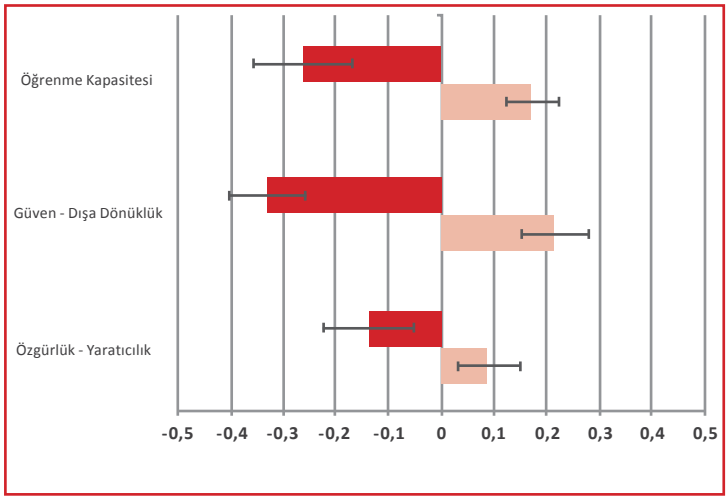

Artı-eksi üç arasında değişen boyutlarda karşılaştırma yaptığımızda, beklediğimiz gibi TEGV çocuklarıyla eşdeğer örneklemden gelen çocuklar arasında farklılık olduğunu görüyoruz ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı. TEGV çocukları bu üç boyutta pozitif ortalamalara sahipken; eşdeğer örneklemden gelen çocukların ortalamaları negatif. Ortalamanın sıfır olduğu faktör skorlarında bu fark istatistiksel anlamlılığa işaret ediyor. Bu üç boyut arasında TEGV çocuklarıyla eşdeğer çocuklar arasındaki en önemli yüksek fark güven-dışa dönüklük boyutundayken; öğrenme kapasitesi boyutunda biraz daha düşük farka rastlanıyor. TEGV çocuklarının diğer çocuklardan farkının en az olduğu boyut ise, özgürlük-yaratıcılık boyutu; ancak bu fark da istatistiksel olarak anlamlı.

Çocukların özelliklerinin hal ve gidişatlarını nasıl etkilediğini görmek amacıyla bir dizi istatistiksel modelleme çalışması yaptık ve hesapladığımız etki boyutlarıyla çocukların hal ve gidişatları arasında bir ilişki olduğunu gözlemledik. İstatistiksel modeller eldeki verilerden yola çıkarak kuramsal ilişkilerin geçerli olup olmadığını gösterme işlevi görürler. Özellikle de sosyal olaylar gibi herhangi bir olayın birden çok nedeninin olabileceği durumlarda, modeller diğer değişkenlerin de etkisini göz önünde bulundurduğundan teknik açıdan çok anlamlı sonuçlar üretilmesini sağlayabilirler. Kullandığımız yöntem, Yapısal Eşitlik Modeli ismini taşır ve çok değişkenli analizlerde güvenilir bir yöntem olarak bilinir.

Çocuklar daha fazla öğrenme kapasitesine sahip olduklarında, daha fazla kendilerine güvenli ya da dışa dönük olduklarında ya da kendilerini daha özgür/yaratıcı hissettiklerinde hayatlarından daha mutlu olabiliyorlar.

Şekil 21. Hayattan Memnuniyet ve Etki Boyutları

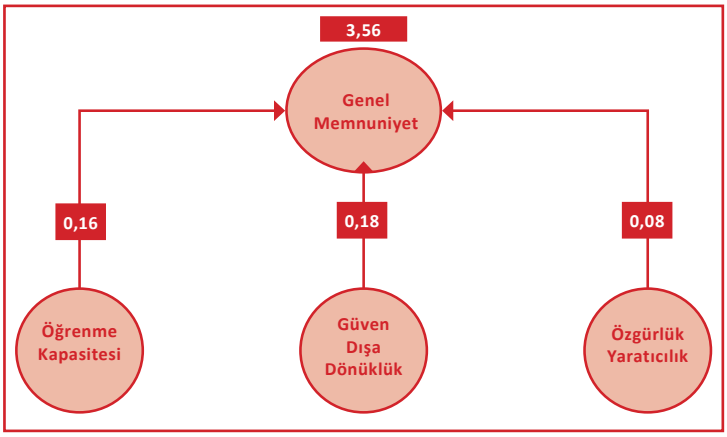

Elimizdeki verilerden yola çıkarak ilk geliştirdiğimiz model, etki boyutlarının çocukların genel memnuniyeti üzerindeki etkisini ölçmeyi hedefliyor. Bildiğimiz gibi çocukların ortalama memnuniyet dereceleri yüksek (TEGV çocuklarında 4 üzerinden 3,72; diğer çocuklarda 3,2). Yukarıdaki grafik gösteriyor ki; Öğrenme Kapasitesi boyutundaki 1 puanlık artış, çocukların genel memnuniyet düzeyinde 0,16 puanlık (yüzde 4) bir artışa yol açıyor. Güven/Dışa Dönüklük boyutunun genel memnuniyet üzerindeki etkisiyse 0,18 puanlık (yüzde 4). Özgürlük/Yaratıcılık boyutunun düşük de olsa istatistiksel anlamlılık taşıyan bir etkisi bulunmakta (0,08). Başka bir deyişle çocuklar daha fazla öğrenme kapasitesine sahip olduklarında, daha fazla kendilerine güvenli ya da dışa dönük olduklarında ya da kendilerini daha özgür/yaratıcı hissettiklerinde hayatlarından daha mutlu olabiliyorlar.

Şekil 22. Genel Not Ortalaması ve Etki Boyutları

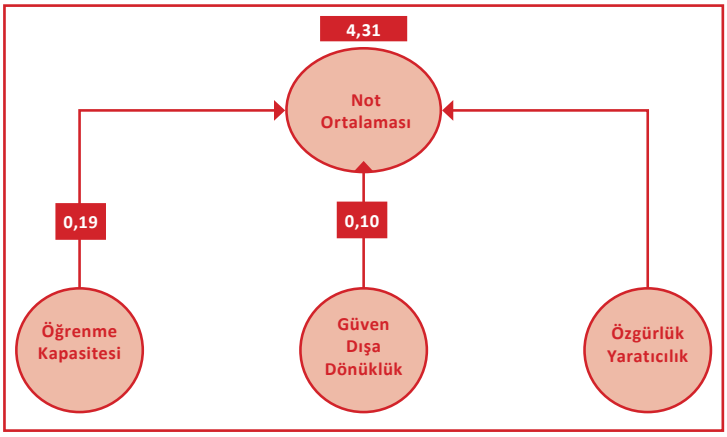

Etki boyutlarının çocukların genel not ortalaması üzerinde de etkisi var. Öğrenme Kapasitesi boyutundaki 1 puanlık artış, genel not ortalamasında 0,19'luk artışa yol açıyor; Güven/Dışa Dönüklük boyutundaki artışın etkisiyse 0,1. Yani Öğrenme Kapasitesini en düşükten en yükseğe çıkardığınızda (6 puanlık bir artış) bunun not ortalamasında etkisi 1,14 puana yakın oluyor. Benzer bir artışı Güven/Dışa Dönüklük boyutunda gerçekleştirirseniz, bunun etkisi de 0,6 puan. Özetle, Öğrenme Kapasitesi yüksek; kendine daha fazla güvenen ve dışa dönük olan çocuklar; derslerinde daha fazla başarılı oluyorlar.

Öğrenme Kapasitesi yüksek, kendine daha fazla güvenen ve dışa dönük olan çocuklar; derslerinde daha fazla başarılı oluyorlar.

Şekil 23. Matematik Başarısı ve Etki Boyutları

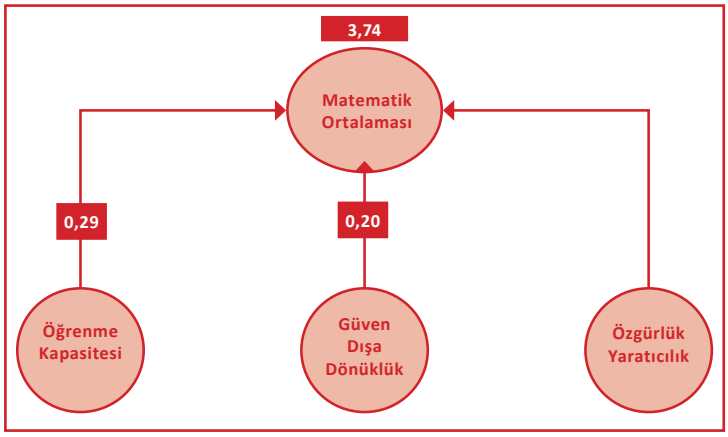

Etki boyutlarının matematik dersi başarısı üzerinde de etkisi bulunmakta. Ortalama bir öğrencinin Matematik ders ortalaması 3,74. Öğrenme Kapasitesi boyutundaki 1 puanlık artış, matematik ders ortalamasında 0,3 puanlık bir artışa yol açıyor. Başka bir deyişle, Öğrenme Kapasitesi skoru -3 olan bir öğrenciyle +3 olan bir öğrenci arasında –diğer değişkenler aynı kalmak kaydıyla– 1,8 (yüzde 36'lık) bir fark bulunmakta. Güven/Dışa Dönüklük boyutundaki bir puanlık artışın karşılığıysa Matematik ortalamasında 0,2'lik bir artış; bu boyutta da -3 ve +3 arasındaki farkın karşılığıysa 1,2 puan; yani yüzde 16'lık bir fark.

Türkçe ders ortalaması 4,1 iken; Öğrenme Kapasitesi boyutunda 1 puanlık artış, bu ders ortalamasında 0,2 puanlık artışa (yüzde 4'lük) yol açıyor.

Şekil 24. Türkçe Başarısı ve Etki Boyutları

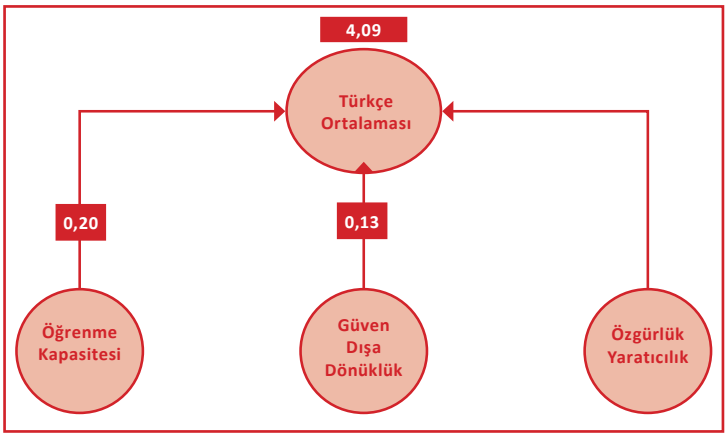

Etki boyutlarının Türkçe dersinden başarı üzerindeki etkisi yukarıdaki grafikte gösteriliyor. Elimizdeki verilere göre araştırmaya katılan çocukların Türkçe ders ortalaması 4,1 iken; Öğrenme Kapasitesi boyutunda 1 puanlık artış, bu ders ortalamasında 0,2 puanlık artışa (yüzde 4'lük) yol açıyor. Güven/Dışa Dönüklük boyutundaki 1 puanlık artışın getirisiyse 0,13 puan.

Şekil 25. Genel Memnuniyet, TEGV Etkisi ve Etki Boyutları

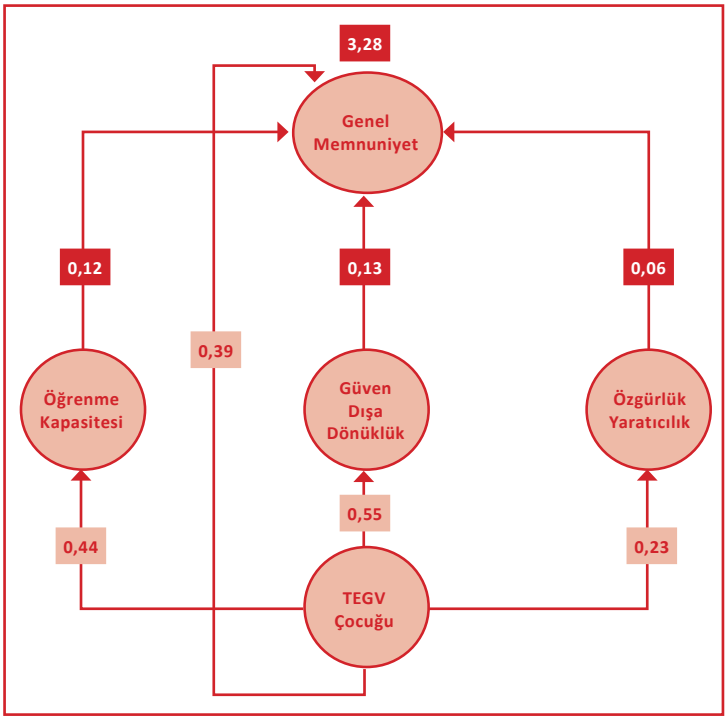

Bir çocuğun ortalama memnuniyet derecesi 4 üzerinden 3,28. Eğer bu çocuk TEGV çocuğuysa bu rakam 0,4 puan artarak 3,67 oluyor.

Çocukların hayattan genel memnuniyetlerinin ve diğer konulardaki hal ve gidişleri üzerindeki TEGV etkisini daha iyi ölçebilmek amacıyla istatistiksel modellerimize TEGV çocuğu olup olmamayı kattığımızda TEGV etkisini daha net görebiliyoruz. Yukarıda yer alan karmaşık grafiği şu şekilde yorumlayabiliriz:

- Bir çocuğun ortalama memnuniyet derecesi 4 üzerinden 3,28. Eğer bu çocuk TEGV çocuğuysa bu rakam 0,4 puan artarak 3,67 (3,28+0,39=3,67) oluyor. TEGV'in çocukların genel memnuniyeti üzerindeki doğrudan katkısı bu.
- Bir çocuğun öğrenme kapasitesi 1 puan artarsa, hayattan memnuniyetin 0,12 puan artacağını biliyoruz. Araştırma sonuçları gösteriyor ki, TEGV çocuklarının Öğrenme Kapasitesi skorları 0,44 puan daha yüksek. O zaman diyebiliriz ki, diğer bütün özellikleri aynı olan iki çocuktan biri TEGV çocuğuysa, Öğrenme Kapasitesi'nin hayattan memnuniyet katkısı 0,05 puan daha fazla hesaplanır: (0,44*0,12=0,053).
- Keza, TEGV çocuğu olmanın Güven-Dışa Dönüklük boyutu üzerinden hayattan genel memnuniyete katkısı 0,07 puan, Özgürlük/Yaratıcılık boyutu üzerinden katkısı da 0,01 puan.
- Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, bir TEGV çocuğunun eşdeğer örneklemdeki çocuktan %16 puan daha fazla mutluluk skoruna sahip olduğunu görebiliriz.

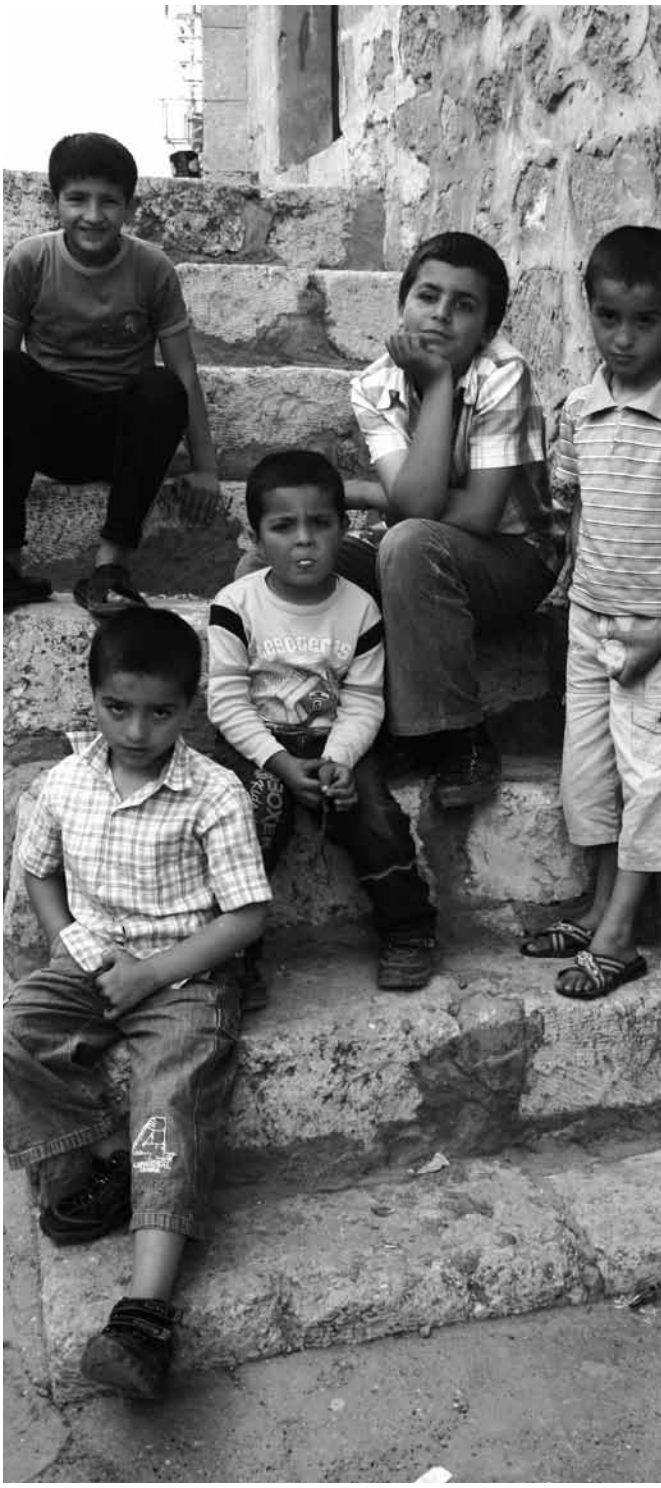

Ortalama bir çocuğun matematik dersi ortalaması 3,56. Eğer bu çocuk TEGV eğitimlerine katılan bir çocuksa bu rakam 3,88'e yükseliyor.

Şekil 26. Ders Ortalaması, TEGV Etkisi ve Etki Boyutları

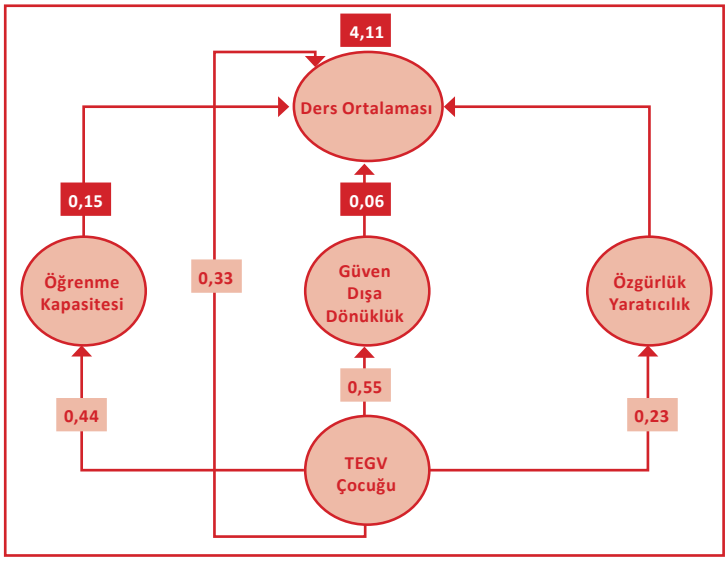

TEGV çocuklarının ders not ortalamalarının diğer çocuklardan 0,3 puan (yüzde 6) daha fazla olduğunu görüyoruz. Ayrıca TEGV çocukları, diğer çocuklarla aynı Öğrenme Kapasitesi skoruna sahip olsalar bile; ders ortalamaları toplamda 0,4 puan daha fazladır. Güven/Dışa Dönüklük boyutu üzerindeki TEGV etkisi de göz önünde tutulduğunda fark 0,42 puana (yaklaşık yüzde 8) ulaşmakta.

Şekil 27. Matematik Başarısı, TEGV Etkisi ve Etki Boyutları

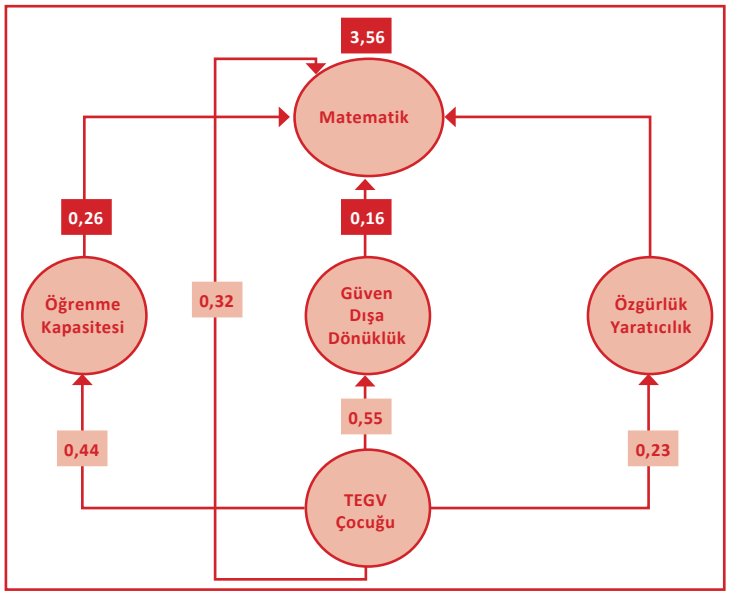

TEGV çocuğunun Türkçe ders notu diğer çocuklara kıyasla 0,28 puan daha fazla.

TEGV etkisini de göz önünde bulundurduğumuz istatiksel modele göre ortalama bir çocuğun matematik ders ortalaması 3,56. Eğer bu çocuk TEGV eğitimlerine katılan bir çocuksa bu rakam 3,88'e yükseliyor. Öğrenme Kapasitesi 1 birim arttıkça matematik ders ortalaması 0,26 puan; Güven/Dışa Dönüklük boyutu 1 puan arttıkça, matematik ders ortalaması 0,16 puan artıyor. Bir çocuk, TEGV eğitimlerinden faydalanmışsa, o çocuğun Öğrenme Kapasitesi 0,44 puan, Güven/Dışa Dönüklük skoru 0,55 puan daha fazla. Ayrıca Özgürlük ve Yaratıcılık skoru da 0,23 puan artıyor. Dolayısıyla TEGV çocuklarının matematik ders ortalamaları daha yüksek olduğu gibi, bu çocuklarda etki boyutlarının da daha yüksek katsayıları bulunuyor (%15).

Şekil 28. Türkçe Başarısı, TEGV Etkisi ve Etki Boyutları

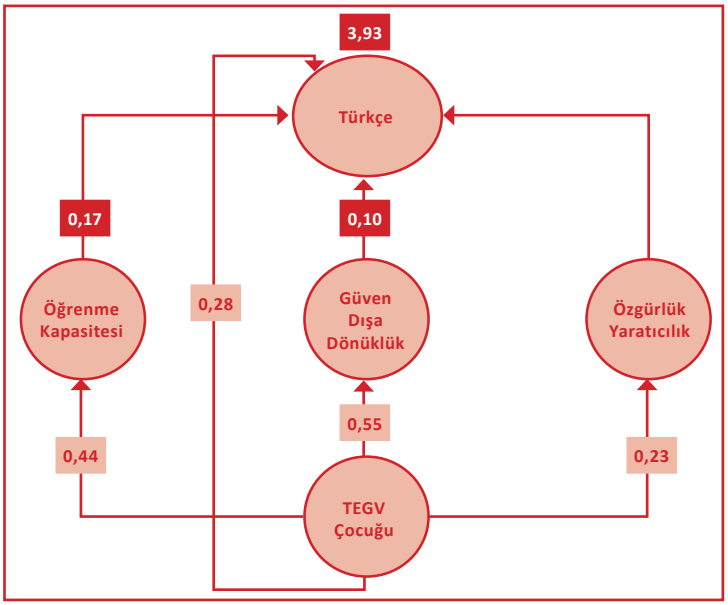

Hesapladığımız modele göre ortalama TEGV çocuğunun Türkçe ders notu diğer çocuklara kıyasla 0,28 puan daha fazla. Aynı Öğrenme Kapasitesi ve Güven/Dışa Dönüklük skorlarına sahip TEGV çocuğu ve diğer çocuk arasında 0,5 puandan başlayan farklar bulunmakta.

2008 yılından itibaren yürütülen araştırma çalışmaları, TEGV etkinliklerinde gönüllülük yapmanın gençler üzerinde ne tür bir etkisi olduğunu bize gösterdi.

3. GÖNÜLLÜLER

TEGV'in çalışanlarının ve gönüllülerinin deneyimleri ve gözlemleri, TEGV'in çocuklarda olduğu gibi gönüllülerinde de bir etki bıraktığı ve bazı şeyleri değiştirdiği yönündeydi. 2008 yılından bu yana gönüllülük üzerine yapılan çalışmalar da TEGV etkinliklerinde gönüllülük yapmanın gençler üzerinde ne tür bir etkisi olduğunu bize gösterdi.

3.1. Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye (2008)

TEGV'in 2008 yılında yürüttüğü araştırma çalışması "Gençlik Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" başlığını taşıyordu. Araştırmanın hedef kitlesi olarak 18-35 yaş aralığındaki gençler belirlenmişti. Türkiye'nin kentsel yerleşim birimlerinde yaşayan 750 gençle yürütülen yüzyüze görüşmelere ek olarak, 724 TEGV gönüllüsüyle de Internet üzerinden yapılan anketler bazı verileri karşılaştırma olanağı sağladı. Araştırma çerçevesinde gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımı, katılmama nedenleri, gönüllülüğün kazanımları, faaliyet gösterilen kurumu tercih etmelerine yol açan faktörler gibi davranışsal faktörlerin yanısıra; genel psikolojik durum, anomi, güven ve empati gibi psikolojik algı ve değerlendirmeler de yapıldı.

Gençlerle gerçekleştirilen yüzyüze görüşmelerde elde edilen verilerden yola çıkarak, "eğilim ağırlıklandırması" yöntemiyle TEGV potansiyel adı verdiğimiz bir segment de analizlerde kullanıldı. Sosyoekonomik ve demografik yönlerden TEGV gönüllüleriyle aynı özellikleri taşıyan bu kesimin çeşitli istatistiklerdeki farkları, gönüllülüğün "beyaz yakalı-orta sınıf" meşgalesi olduğu hipotezini test etmek amacıyla değerlendirildi. Daha önce hiç gönüllülük yapmamış ama TEGV gönüllüsü olma eğilimi taşıyan segment istatistiklerinin TEGV gönüllüleriyle aynı olması; diğer gençlerle aradaki farkların sosyoekonomik ve demografik faktörlerden kaynaklandığına işaret edebilir. Öte yandan TEGV gönüllüleriyle, TEGV potansiyel segmenti arasındaki farklar da sosyoekonomik ve demografik farklar sabit olmak üzere gönüllülüğün etkilerinin kayda değer göstergeleri olarak okunabilir. Bu nedenle analizlerde yer alan Gönüllü-Diğer; TEGV Gönüllü-Diğer Gönüllü farklarına olduğu kadar; TEGV Gönüllü-TEGV potansiyel farkları da ilgi çekici sonuçlar verebilir.

2008 yılında yürütülen araştırmanın en çarpıcı bulgularından biri gönüllülük faaliyetinin gençler arasında son derece az rastlanan bir davranış olmasıydı.

3.1.1. Gönüllülük Faaliyeti ve Algılamalar

2008 yılında yürütülen araştırmanın en çarpıcı bulgularından biri gönüllülük faaliyetinin gençler arasında son derece az rastlanan bir davranış olmasıydı. Araştırma çalışmasına göre, Türkiye'nin kentsel bölgelerinde yaşayan 18-35 yaş dilimindeki gençlerin sadece yüzde 5'i son bir yıl içinde "herhangi bir ücret almadan, diğer insanlara yararı dokunacak bir işte" çalışmış, yani gönüllülük yapmıştı. Bu düşük oran, Dünya Değerler Araştırması gibi karşılaştırmalı çalışmalarla da doğrulanmakta. Dünya Değerler Araştırması'na göre Türkiye nüfusu içerisinde gönüllü faaliyetlere katılanların oranı yüzde 1,7 ve bu oranla araştırma kapsamındaki 55 ülke arasında sonuncu sırada yer alıyor.[1] Aynı araştırmada gençler arasında gönüllülük faaliyetinde bulunanların oranının yüzde 7,7 olması, bulgularımızın dış tutarlılığını da gösteriyor.

Şekil 29. Son Bir Yılda Gönüllü Faaliyette Bulunanların Oranı (18-35 Yaş, Kentsel)

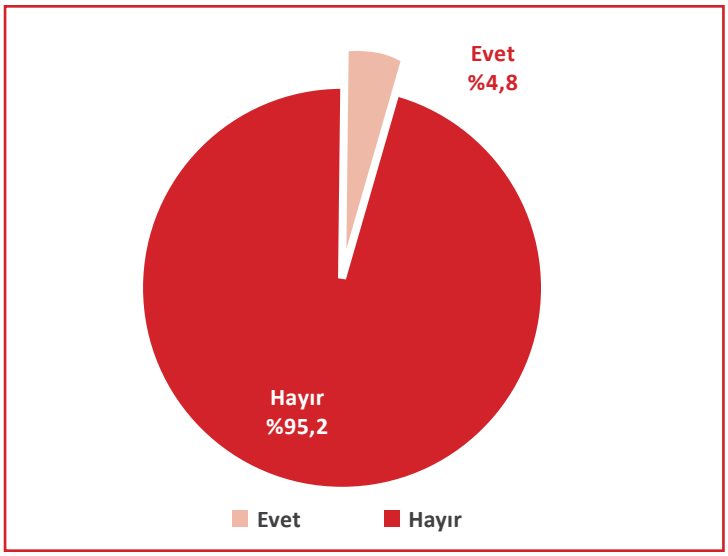

Gönüllülük faaliyetinde bulunan sayıca az gencin bu tür faaliyetlere ne kadar zaman ayırdığına baktığımızda ortalama iki saat zaman ayırdığını ve gençlerin yüzde 50'sinin de haftada üç saatten az zaman ayırdıklarını gördük.

[1] Dünya Değerler Araştırması, www.worldvaluessurvey.org

Gönüllülük yapmama nedenleri arasında "doğru bir kurum bilmemek", "kurumlara güvenmemek" ya da "daha önce kötü bir deneyim sahibi olmak" bizim "kurumsal nedenler" olarak adlandırdığımız nedenler ve bu konulardaki algıların değişmesi sivil toplum kuruluşlarının çabalarına bağlı.

Şekil 30. Gönüllülük Yapmama Nedenleri

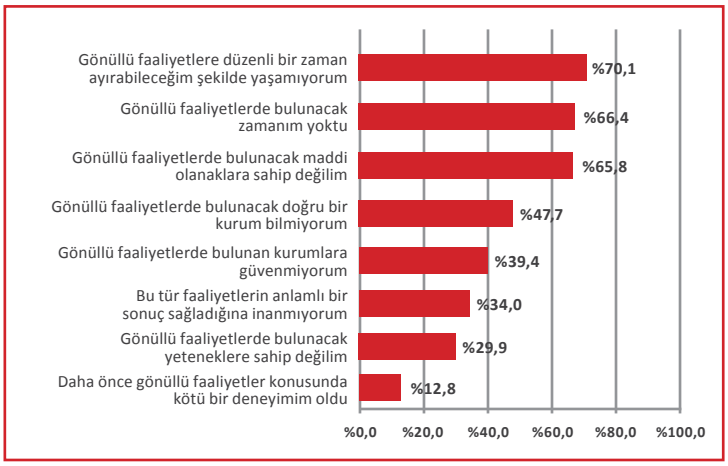

Gençlerin gönüllülük faaliyetinde bulunmama nedenleri sorgulandığında, önde gelen neden olarak "zaman yokluğu" belirtilirken; gönüllülük faaliyetlerinin sadece ortalama iki saat gerektirmesi üzerinde durulması gereken bir konu olarak dikkatimizi çekti. Gönüllü faaliyetlerde bulunacak maddi olanakların olmaması da bir neden olarak yüksek oranda belirtildi, ancak gönüllüğün çok da yüksek bir maddi yük oluşturmadığı göz önünde tutulduğunda bu yanıtın da sorgulanması gerekir. Gönüllülük yapmama nedenleri arasında "doğru bir kurum bilmemek", "kurumlara güvenmemek" ya da "daha önce kötü bir deneyim sahibi olmak" bizim "kurumsal nedenler" olarak adlandırdığımız nedenler ve bu konulardaki algıların değişmesi sivil toplum kuruluşlarının çabalarına bağlı.

Şekil 31. Gönüllülüğün Kazanımları ("Önemli Kazanımdır" yanıtlarının oranı)

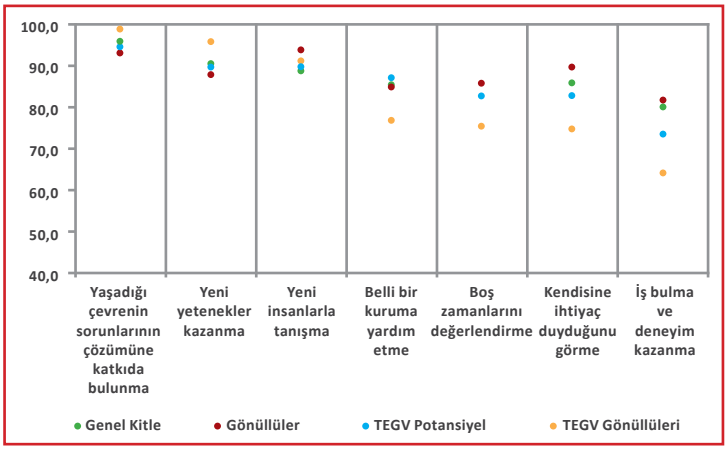

TEGV gönüllülerinin deneyimleri sonucunda kendini geliştirmeye ve çevresine katkıda bulunmaya daha fazla önem verdiklerini, diğer gençlerin daha çok pragmatik kazanımları öne çıkardığını söyleyebiliriz.

2008 araştırmasında çalışmaya katılanlara bir insanın gönüllü faaliyetlerde bulunmasının ne gibi kazanımları olacağı sorulduğunda, birinci sırada "yaşadığı çevrenin sorunlarının çözümüne katkıda bulunma" yanıtı geldi ve bu açıdan gönüllülük yapanlar, yapmayanlar ve TEGV gönüllüleri arasında çok anlamlı bir fark yoktu. Öte yandan bazı konulardaki farkları, gönüllülüğün ve TEGV gönüllülüğünün etkisi olarak yorumlayabiliriz.

Gönüllülüğün önemli kazanımlarından birinin "yeni yetenekler kazanma" olduğu konusunda TEGV gönüllüleri neredeyse hemfikirken, diğer gençler bu görüşü daha düşük oranda paylaşıyorlar. Herhangi bir kurumda gönüllülük yapan gençler için "kendisine ihtiyaç duyulduğunu görme" daha yüksek oranda belirtilmişken, TEGV gönüllülerinde bu görüşte olanların oranı sadece yüzde 75. Gönüllülüğün iş bulma ve deneyim kazanma gibi kazanımları olduğu konusunda da TEGV gönüllüleriyle diğer gençler arasında görüş farkı var. TEGV potansiyel tanımına sahip gençlerin de bu konuda düşük değerlere sahip olmaları, gönüllülüğün iş bulma ve deneyim kazanma gibi kazanımlarının belirli sosyoekonomik ve demografik özelliklere sahip gençlerde daha yaygın olduğunu gösterebilir.

Bu açıdan değerlendirdiğimizde, TEGV gönüllülerinin deneyimleri sonucunda kendini geliştirmeye ve çevresine katkıda bulunmaya daha fazla önem verdiklerini, diğer gençlerin daha çok pragmatik kazanımları öne çıkardığını söyleyebiliriz. Yukarıda da görüldüğü üzere sosyoekonomik faktörler pragmatik motivasyonları çok fazla azaltmıyor.

Şekil 32. Gönüllülük Yapmak İçin Gerekenler ("Gereklidir" yanıtlarının oranı)

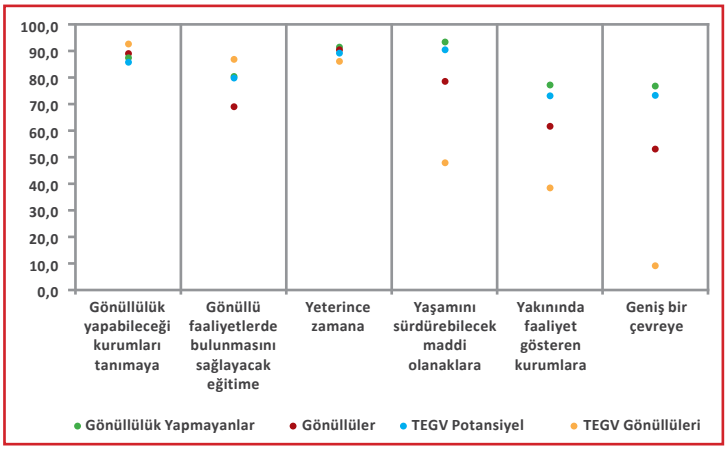

2008 yılında yapılan araştırma çalışmasında, kendinden memnuniyet, anomi, genelleştirilmiş güven ve benzeri bazı psikolojik değerlendirmeler TEGV gönüllülerini diğer gönüllülerle karşılaştırmak amacıyla kullanıldı ve sonuçta kayda değer farklar olduğu görüldü.

TEGV'de gönüllülük deneyiminin gençlerin gönüllüğün gereksinimleri konusunda da farklı algılara sahip olmalarına yol açtığı söylenebilir. Gönüllülük yapmayan gençler için maddi olanaklar, yakında faaliyet gösteren kurumlar ya da geniş bir çevre önem taşırken; TEGV gönüllüleri için bu kaynakların daha düşük oranda belirtildiği görülmekte. Gönüllülük yapan gençlerin de bu konuda diğerlerinden farklı düşünmesi, gönüllülük deneyiminin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Öte yandan gönüllülük yapılacak kurumları tanımak ve yeterince zaman herkesin ortak kaygısıyken, TEGV gönüllüleri, gönüllü faaliyetlerde bulunmasını sağlayacak eğitimin de önemli olduğu görüşündeler. Hemen her konuda gönüllü gençlerin diğer gençlerden; TEGV gönüllülerinin, TEGV potansiyel grubundan farklı skorlara sahip olmalarının gönüllülüğün algılar üzerindeki etkisine işaret ettiğini söyleyebiliriz.

3.1.2.Gönüllülük Faaliyeti, Psikolojik Haller ve Algılar

"Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" araştırmasının önemli hipotezlerinden biri, gönüllülük yapmanın gençlerin kendilerinden memnuniyetini arttıracağı ve bu deneyimin algılarını pozitif etkileyeceğiydi. Bu amaçla 2008 yılında yapılan araştırma çalışmasında, kendinden memnuniyet, anomi, genelleştirilmiş güven ve benzeri bazı psikolojik değerlendirmeler TEGV gönüllülerini diğer gönüllülerle karşılaştırmak amacıyla kullanıldı ve sonuçta kayda değer farklar olduğu görüldü.

Şekil 33. Psikolojik Hal ve Durumlar

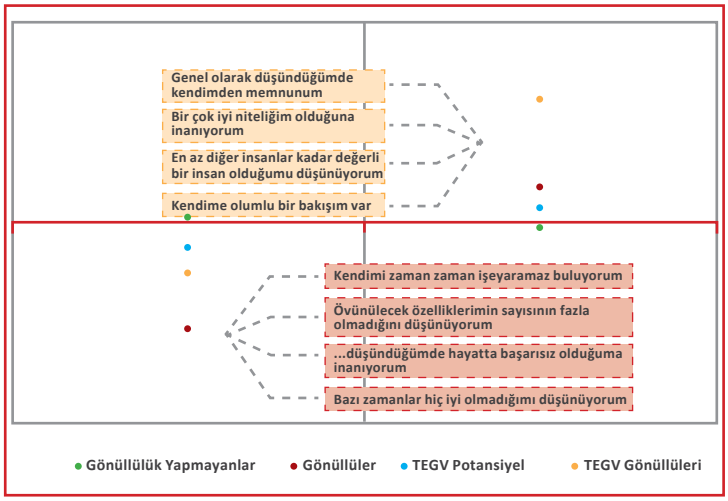

TEGV Gönüllüleri kendilerinden daha memnunlar, iyi nitelikleri olduğuna inanıyorlar, kendilerini daha değerli buluyorlar ve kendilerine olumlu bir bakışları var.

Araştırma çalışması, TEGV Gönüllüleriyle diğer gençler arasında hayattan genel memnuniyet ve gelecekten umut konusunda anlamlı bir fark olmadığını gösterdi. Öte yandan, kişilerin kendilerine dair değerlendirmelerine bakıldığında, TEGV Gönüllülerinin kendilerine dair çok daha olumlu bir algıları olduğu ortaya çıktı. TEGV Gönüllüleri kendilerinden daha memnunlar, iyi nitelikleri olduğuna inanıyorlar, kendilerini daha değerli buluyorlar ve kendilerine olumlu bir bakışları var. Herhangi bir kurumda gönüllülük yapanların da kendileri hakkında olumlu algılara sahip olmalarını gönüllülüğün olumlu algılar üzerindeki etkisi olarak yorumlayabiliriz. TEGV Gönüllüleriyle diğer gönüllüler arasındaki farka da TEGV etkisinin bir göstergesi diyebiliriz. Öte yandan TEGV potansiyel grubuyla da ciddiye alınması gereken bir fark olduğundan; sosyoekonomik ve demografik değişkenlerin öz algılar konusunda etkisinin sınırlı olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 34. Anomi Duygusu

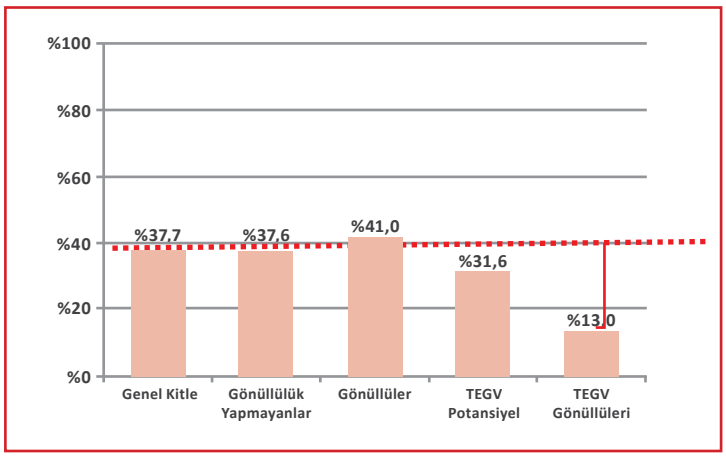

Bireylerin yaşamda norm ve değerlere sahip olmamaları durumu olarak tanımlayabileceğimiz "anomi" duygusunun yüksekliği Türkiye'nin son dönemde karşılaştığı önemli sorunlardan biri. 2006 yılında Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Çarkoğlu tarafından yapılan araştırma Türk toplumunda yüksek anomi duygusuna sahip olanların oranının yüzde 19 olduğunu gösteriyor[2]. 2008 yılında ARI Hareketi için yapılan bir başka araştırma 15-27 yaş dilimindeki Türk gençlerinde yüksek anomiye sahip olanların oranının yüzde 37 olduğunu ortaya koydu[3]. Batı toplumlarının 19. yüzyılda karşılaştığı anomi duygusunun yüksekliği sorununun günümüzde Türkiye'de karşımıza çıkması üzerinde durulması gereken bir şey.

[2] Ali Çarkoğlu ve Ersin Kalaycıoğlu, Türkiye'de Sosyal Tercihler Araştırması, 2006
[3] ARI Hareketi, Türk Gençliğinin Siyasal Tutumları Araştırması, 2008

Gençlerin kendilerinden farklı insanlarla bir araya gelmeleri, onlarla işbirliğine gitmeleri ve sonuç alabilmeleri; insanlara genel olarak daha fazla güvenmelerine yol açıyor.

Araştırma çalışmamız, TEGV Gönüllülerinin diğer gençlere nazaran çok daha az oranlarda anomi duygusuna sahip olduklarını gösteriyor. Ortalama gençler arasında yüzde 37 olan yüksek anomiye sahip olanların oranı; TEGV Gönüllüleri arasında sadece yüzde 13. Gönüllülük pratiklerinin anomi duygusunu azalttığına dair kuramsal beklentilerimiz, en azından TEGV gönüllülerinde gözlemlenen farkla doğrulanmış durumda.

Şekil 35. Gönüllülük ve Genelleştirilmiş Güven

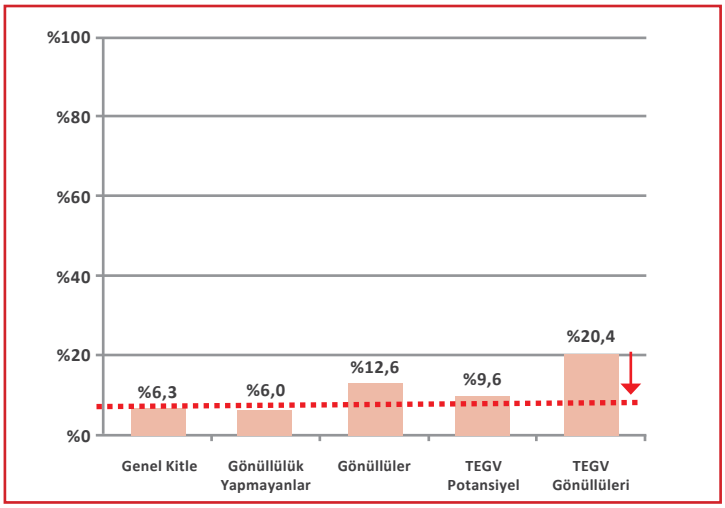

1990'lardan itibaren yapılan bir dizi kamuoyu araştırması Türk toplumunun karşılaştırmalı açıdan en düşük "genelleştirilmiş" güven duygusuna sahip ülkelerden biri olduğunu ortaya koyuyor. Yapılan bütün kamuoyu araştırmalarında insanların genellikle güvenilir olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 6 ile 7 arasında kalmakta. 2008 yılında yapılan bir araştırma, 15-27 yaş arasındaki gençlerin sadece yüzde 10'unun insanları genel olarak güvenilir bulduğunu gösterdi. Yapılan detaylı analizler sosyoekonomik faktörlerin söz konusu güvensizlik üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varırken; Türkiye bu düşük genelleştirilmiş güven düzeyiyle, 55 ülke arasında sondan ikinci sırada yer alıyor [4].

Gönüllülük deneyiminin genelleştirilmiş güven derecesini arttıracağına dair bir beklentimiz bulunmakta. Gençlerin kendilerinden farklı insanlarla bir araya gelmeleri, onlarla işbirliğine gitmeleri ve sonuç alabilmeleri; insanlara genel olarak daha fazla güvenmelerine yol açıyor. Özellikle TEGV özelinde olduğu gibi farklı sosyoekonomik yapılardan gelen insanların ortak bir amaç için çalışmaları, güven derecesini son derece olumlu etkiliyor.

[4] Dünya Değerler Araştırması, www.worlvaluesurvey.org

"Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" başlıklı 2008 çalışması, TEGV gönüllüleriyle gençleri çeşitli kriterlerden karşılaştırarak, gönüllülüğün kazanımlarını göstermeyi amaçlamaktaydı. 2009 yılında yürütülen "Gönüllülük ve Kazanımları" başlıklı çalışma ise, gönüllülük çabasının sürdürülmesini kolaylaştıracak faktörlerin neler olduğunu keşfetmeye yönelik olarak tasarlandı.

Araştırma çalışması bu kuramsal beklentilerimizi destekledi. Genel kitlede insanların genellikle güvenilebilir olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 6'yken; bu oran herhangi bir kurumda gönüllülük yapanlarda yüzde 12'ye yükseliyor. Bunu gönüllülüğün etkisi olarak değerlendirebiliriz. TEGV Gönüllüleri arasındaysa bu oran yüzde 20; başka bir deyişle üç katı daha fazla. Bu farkı da TEGV gönüllülüğüne atfedebiliriz. TEGV gönüllüleriyle TEGV potansiyel grubu arasındaki farkın da 10 puan kadar olması gönüllüğün etkisinin doğrudan görülmesini sağlamakta.

3.2. Gönüllülük ve Kazanımları (2009)

TEGV'in 5 Aralık 2009 tarihindeki Dünya Gönüllüler Günü'nde tanıtımını yaptığı ve birinci çalışmanın devamı niteliğindeki ikinci araştırma "Gönüllülük ve Kazanımları" başlığını taşımaktaydı. Araştırma çalışmasının başlangıcında soru formunun geliştirilmesine yönelik 24 derinlemesine görüşme yapıldı. Derinlemesine görüşmelerin çıktılarından yola çıkarak hazırlanan soru formu internet üzerinden kişiye özel adresleme yöntemiyle TEGV Gönüllülerine iletildi. 17 Kasım-1 Aralık 2009 tarihleri boyunca açık olan araştırmaya 1209 TEGV Gönüllüsü katıldı.

1209 TEGV Gönüllüsünün katılımıyla tamamlanan İnternet anketleri sonucunda gönüllülerin psikolojik durumları hakkındaki değerlendirmeleri; TEGV'de gönüllülük yapma motivasyonları, gönüllülükten bireysel ve çevresel kazanımları, kişiliklerinde gözlemledikleri değişimler, kurumla ve gönüllülerle iletişim dereceleri ve TEGV'de faaliyet göstermekten tatmin dereceleri sorgulanmıştı.

3.2.1. Gönüllülüğün Etkileri: Değişimler ve Kazanımlar

"Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" başlıklı 2008 çalışması, TEGV gönüllüleriyle gençleri çeşitli kriterlerden karşılaştırarak, gönüllülüğün kazanımlarını göstermeyi amaçlamaktaydı. 2009 yılında yürütülen "Gönüllülük ve Kazanımları" başlıklı çalışma da, gönüllülük çabasının sürdürülmesini kolaylaştıracak faktörlerin neler olduğunu keşfetmeye yönelik tasarlandı. 1209 TEGV gönüllüsüyle İnternet üzerinden gerçekleştirilen anket, genelde gönüllülüğün ve özelde TEGV gönüllülüğünün kazanımlarının nasıl artabileceği konusunda önemli ipuçları verdi.

Temel demografik değişkenler açısından 2008 çalışmasıyla aynı özellikleri taşıyan 2009 çalışması, insanlara güven, anomi, empati ve kendinden memnuniyet gibi konularda da bir yıl içerisinde önemli bir değişiklik olmadığını ortaya koydu. "Gençlik,

Araştırma çalışmasına katılan gönüllülerin hemen hepsi gönüllülük süreci sonrasında kişisel özelliklerinde değişim olduğu kanısında. Birinci olarak gönüllüler "sosyal açıdan değişim" yaşadıklarını düşünüyorlar.

Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" çalışmasına katılan TEGV gönüllüleriyle, "Gönüllülük ve Kazanımları" çalışmasına katılan TEGV gönüllülerinin benzer ruh halleri ve algılarına sahip olmaları yöntem açısından tutarlılığın bir göstergesi olarak yorumlandı.

Şekil 36. Gönüllülük ve Kişisel Özelliklerde Değişim

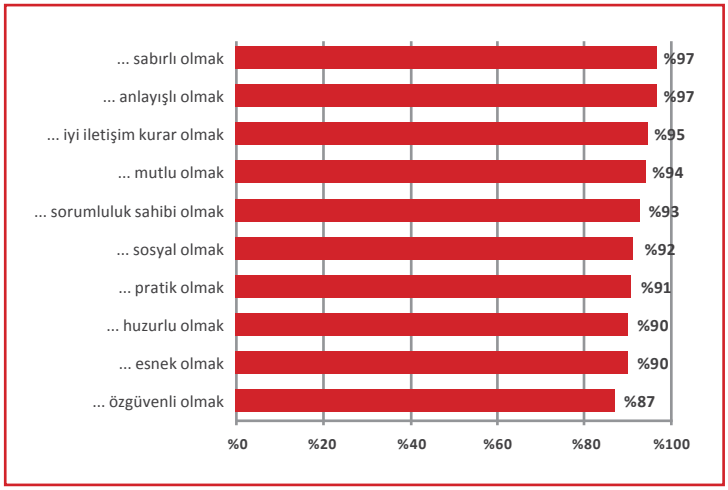

Araştırma çalışmasına katılan gönüllülerin hemen hepsi gönüllülük süreci sonrasında kişisel özelliklerinde değişim olduğu kanısında. Birinci olarak gönüllüler "sosyal açıdan değişim" yaşadıklarını düşünüyorlar. Daha özgüvenli olmak, daha sosyal olmak, daha sorumluluk sahibi olmak ve daha iyi iletişim kurmak "sosyal açıdan değişim" algısını oluşturan alanlar.

İkinci değişim boyutuysa daha anlayışlı ve daha sabırlı olmak gibi alanların ağırlık taşıdığı ve gönüllünün karşılaştığı sorunlar ve zorluklarla mücadele edebilme yeteneğini gösteren "pratik açıdan değişim" olarak adlandırıldı.

Değişim boyutlarının üçüncüsüyse daha huzurlu olmak ve daha mutlu olmak gibi içsel alanların daha fazla ağırlık taşıdığı "içsel değişim" adıyla tanımlandı.

TEGV gönüllülerinin gözünde, gönüllülüğün en önemli kazanımları çocuklar tarafından sevilmek, kendini işe yarar hissetmek, sürekli yeni şeyler öğrenmek ve yeni insanlar tanışmak.

Şekil 37. Gönüllülük ve Kazanımları

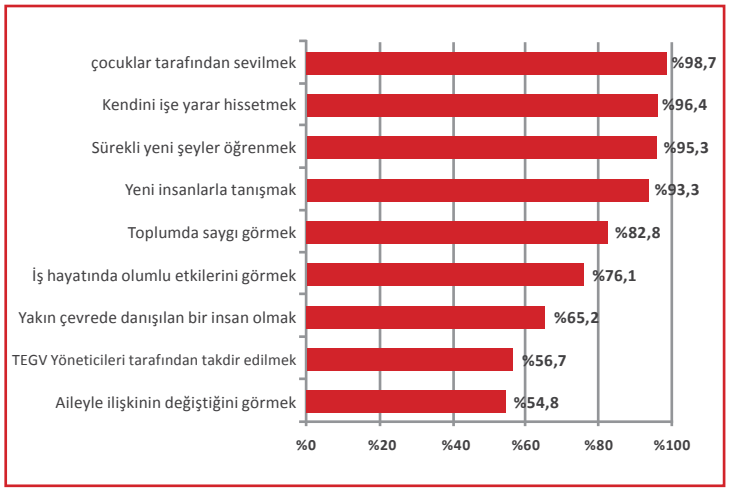

TEGV gönüllülerinin gözünde, gönüllülüğün en önemli kazanımları çocuklar tarafından sevilmek, kendini işe yarar hissetmek, sürekli yeni şeyler öğrenmek ve yeni insanlarla tanışmak. Bu kazanımlardan yola çıkarak bir gruplama yaptığımızda; ilk olarak "Çevresel Kazanım" adını verdiğimiz ve "aileyle ilişkinin değiştiğini görmek", "yakın çevrede danışılan bir insan olmak", "toplumda saygı görmek" ve "iş hayatında olumlu etkilerini görmek" gibi dışarının bakış açısını taşıyan kazanımlarla ilişkili bir boyut ortaya çıkıyor.

İkinci olarak belirlenen boyutsa, "kendini işe yarar hissetmek", "sürekli yeni şeyler öğrenmek" ve "çocuklar tarafından sevilmek" gibi iç değerlendirmelere dayanan kazanımlarla ilişkili ve bu boyuta da "İçsel Kazanım" boyutu ismi veriyoruz.

Çalışmanın sonucunda TEGV gönüllülerinin dörtte üçlük kayda değer kısmının diğer gönüllülerle sık sık görüştüklerini; düzenli olarak iletişim kurdukları bir sanal ortam olduğunu, yüzde 60'tan fazlasının da TEGV bünyesinde vakit geçirebilecek ortamlarda iletişimlerini sürdürdüklerini öğrendik.

3.2.1. Gönüllülüğün Etkileri: Değişimler ve Kazanımlar

Şekil 38. Gönüllülük ve İletişim

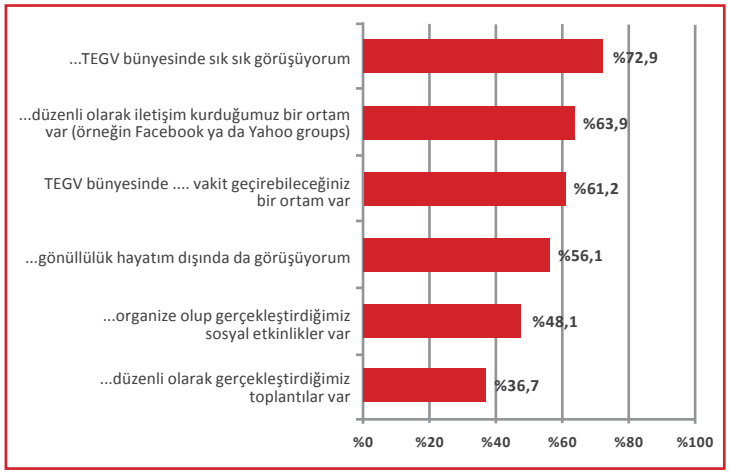

TEGV gönüllülerinin birbirleriyle ne sıklıkta iletişim kurdukları araştırma çalışmasında yanıtlamak istediğimiz sorular arasındaydı. Çalışmanın sonucunda TEGV gönüllülerinin dörtte üçlük kayda değer kısmının diğer gönüllülerle sık sık görüştüklerini; düzenli olarak iletişim kurdukları bir sanal ortam olduğunu, yüzde 60'tan fazlasının da TEGV bünyesinde vakit geçirebilecek ortamlarda yaşadığını öğrendik. Bu sorulara verilen yanıtlardan yola çıktığımızda da gönüllülerin üçte birinin yüksek; dörtte birinin orta, geri kalan yüzde 40'ının da düşük iletişim düzeyine sahip olduğu ortaya çıktı.

Şekil 39. TEGV Gönüllülüğünden Tatmin

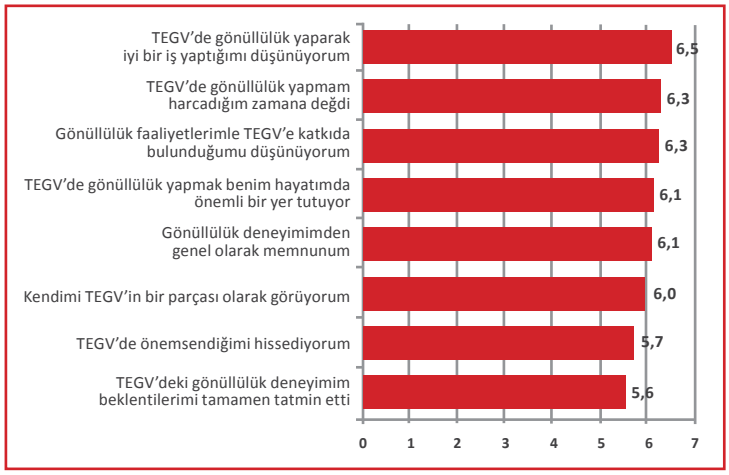

Gönüllülerin TEGV deneyimlerinden ne kadar tatmin olduklarını sorguladığımızda, ortalama tatminin yüksek olduğunu gördük. 7 üzerinden notlandığında, tatminin çeşitli boyutlarının ortalaması 6,5'ten başlıyor ve 5,6'nın altına düşmüyor.

Gönüllülerin TEGV deneyimlerinden ne kadar tatmin olduklarını sorguladığımızda, ortalama tatminin yüksek olduğunu gördük. 7 üzerinden notlandığında, tatminin çeşitli boyutlarının ortalaması 6,5'ten başlıyor ve 5,6'nın altına düşmüyor. Elimizde karşılaştırmalı çalışmalar bulunmadığından, bu tatmin ortalamasının diğer kurumlara kıyasla ne kadar yüksek ya da düşük olduğunu bilemiyoruz; ancak bu skorun bir başlangıç skoru olarak yüksek olduğunu kabul edebiliriz.

Şekil 40. TEGV Elçiliği

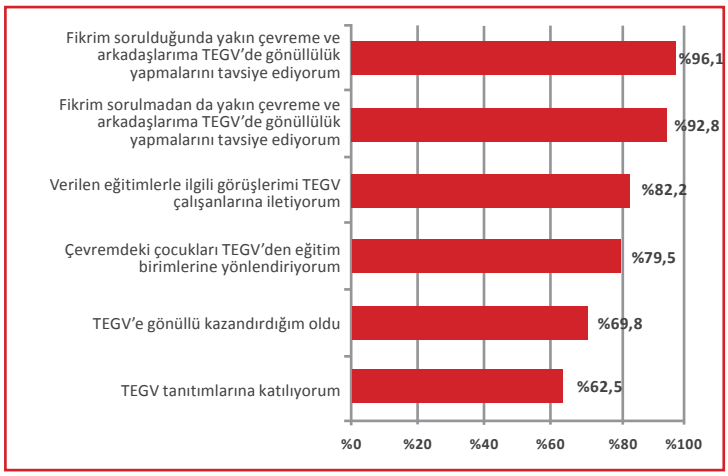

Bireylerin bir marka ya da kurumla ilişkilerini basit bir piramit yapısıyla açıklamamız mümkün. Markalar/kurumlarla iletişime geçeriz, reklamlarını ya da duyurularını dinleriz. Daha sonra ikna olmuşsak, ilişki kurarız; o markayı taşıyan ürünü satın alırız ya da o kurumla çalışmaya başlarız. İlişkimiz tatmin edici olabilir, ya da olmayabilir. İlişkisinden tatmin olanların bir kısmı da o markanın ya da kurumun savunuculuğunu/elçiliğini üstlenirler.

Benzer bir piramit benzetmesini sivil toplum kuruluşlarıyla da kurabiliriz. Bir sivil toplum kuruluşundan haberdar olabiliriz (iletişim), bu kurumda çalışabiliriz (ilişki), deneyimimizden tatmin olabiliriz (ya da olmayabiliriz). Sonuçta başlangıçta iletişim kuranların arasından bir kısmı bu huniden süzülerek kurumun elçisi haline gelirler, yani o kurumun etkinliklerinin tanıtımını yaparlar, başka insanları davet ederler ve diğer faaliyetlerde yer alırlar.

"Gönüllülük ve Kazanımları" başlığını taşıyan 2009 araştırmasında, TEGV gönüllülerinin ne kadar kurum elçiliğini yaptıklarını öğrenmeye çalıştık ve elçilik yapan gönüllü oranının çok yüksek olduğunu keşfettik.

"Gönüllülük ve Kazanımları" başlığını taşıyan 2009 araştırmasında, TEGV gönüllülerinin ne kadar kurum elçiliğini yaptıklarını öğrenmeye çalıştık ve elçilik yapan gönüllü oranının çok yüksek olduğunu keşfettik. Yüzde 96'lık bir kesim, başka bir deyişle herkes, fikri sorulduğunda yakın çevresine ve arkadaşlarına TEGV'de gönüllülük yapmalarını tavsiye ediyor. Bu görüşü fikri sorulmadan da belirtenlerin oranı yüzde 92.

Daha önce yürütülen "Gençlik, Gönüllülük ve Sosyal Sermaye" çalışmasında, gençlerin gönüllülük yapmamalarının en önemli sebeplerinden birinin kurumları tanımamak olduğunu öğrenmiştik. Keza, bir sivil toplum kuruluşu hakkında bilgilenmek için de "o kurumda gönüllülük yapan arkadaşlar" önemli bir bilgi kaynağıydı. Bu iki veriyi bir arada değerlendirdiğimizde, TEGV gönüllüleri arasında elçilerin sayısının bu kadar yüksek olmasının; TEGV'in bir avantajı olduğunu düşünüyoruz. Bu durum aynı zamanda TEGV'de gönüllülük yapmanın olumlu etkilerinin dolaylı da olsa bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Gönüllülükten tatmini ne belirler? Gençler arasında herhangi bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü faaliyette bulunanların oranının sadece yüzde 5 olduğunu araştırmalarımızdan biliyoruz. Aynı araştırmalar bize gönüllüler arasında kayda değer bir bırakma oranı olduğunu da söylüyor. Ne yaparsak gönüllülerin daha uzun süre gönüllülük yapmalarını sağlayabiliriz? Bu soruyu yanıtlamak amacıyla bir dizi ileri istatistik tekniği kullandık ve aşağıdaki grafikte sergilenen nedensel ilişkilere ulaştık.

Şekil 41. TEGV Elçiliğinin Belirleyicileri

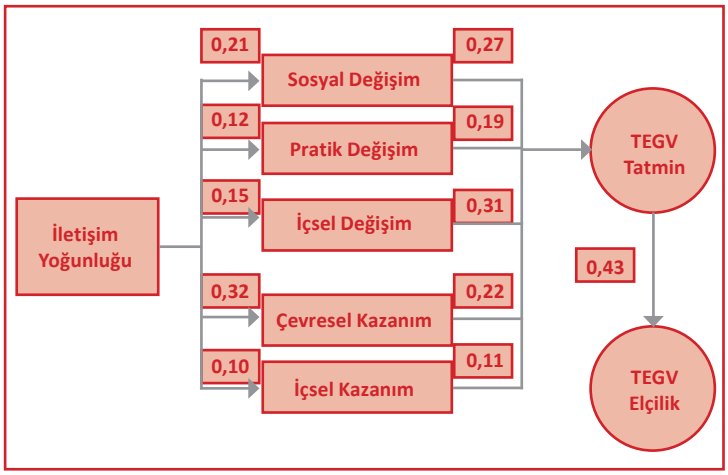

Gönüllülüğün kazanımları arasında, tatmin üzerinde en yüksek etkisi olan kazanım boyutu, "yakın çevrede danışılan bir insan olmak", ""aileyle ilişkinin değiştiğini görmek", "toplumda saygı görmek" ve "iş hayatında olumlu etkilerini görmek" gibi dışarının bakış açısını taşıyan kazanımlarla ilişkili olan çevresel kazanım.

Analizde kullandığımız değişkenler şunlar:

» Gönüllülerin birbirleriyle ne kadar iletişim kurdukları ölçen iletişim yoğunluğu;
» Kişisel değişim konusundaki algılardan sosyal değişim, pratik değişim ve içsel değişim;
» Kişisel kazanım konusundaki algılardan çevresel kazanım ve içsel kazanım;
» Gönüllünün TEGV'de çalışmaktan duyduğu tatmin;
» TEGV hakkında yaptığı elçilik derecesi;

Bu değişkenlerin yanı sıra bu ilişkisel modelde yer alabileceğini düşündüğümüz başka davranışsal, algısal ya da yapısal değişkenleri de modele dâhil ettik ancak bu değişkenlerden anlamlı ilişkiler üretmemiz mümkün olmadı. Grafikte yer alan katsayılar basitçe standartlaştırılmış regresyon katsayıları ve çok değişkenli analizlerde her bir değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini karşılaştırılabilir şekilde gösteriyor. Mutlak değeri 1'e yaklaşan katsayılar daha güçlü, 0'a yaklaşanlar ise zayıf olarak yorumlanmalı.

Grafik kabaca bize TEGV elçiliğiyle TEGV'de gönüllülük yapmaktan tatmin arasında kayda değer bir ilişki olduğunu gösteriyor. Daha yüksek tatmin derecesine sahip gönüllüler daha fazla elçilik yapıyorlar. Bu beklenen bir şey.

Ama bireylerin algıladıkları değişimin, gönüllülükten tatmin üzerinde etkisi olması daha şaşırtıcı bir sonuç. Kendisinde içsel değişimin (daha huzurlu-daha mutlu olmak) daha fazla olduğunu düşünen gönüllüler, daha yüksek tatmin skorlarına sahipler. Sosyal açıdan daha fazla değiştiklerini düşünen, yani daha öz güvenli, daha sosyal, daha fazla sorumluluk sahibi olan ve daha iyi iletişim kurabildiğini düşünen gençler; gönüllülük faaliyetlerinden daha fazla tatmin olmuşlar.

Gönüllülüğün kazanımları arasında, tatmin üzerinde en yüksek etkisi olan kazanım boyutu, "yakın çevrede danışılan bir insan olmak", ""aileyle ilişkinin değiştiğini görmek", "toplumda saygı görmek" ve "iş hayatında olumlu etkilerini görmek" gibi dışarının bakış açısını taşıyan kazanımlarla ilişkili olan çevresel kazanım. "Kendini işe yarar hissetmek", "sürekli yeni şeyler öğrenmek" ve "çocuklar tarafından sevilmek" gibi iç değerlendirmelere dayanan kazanımlarla ilişkili "içsel kazanım" boyutunun etkisiyse göreli olarak sınırlı.

Gönüllülerin birbirleriyle vakit geçirmeleri, arkadaşlık kurabilmeleri, kurumun sağladığı ortamda iletişim kurabilmeleri ve sosyal medyada birbirleriyle haberleşmeleri; gönüllülüğün getirdiği kazanımlar ve sonuçta gözlemlenen değişimler üzerinde "çarpan" etkisi yapıyor.

Analizin en çarpıcı bulgusu, TEGV gönüllülerinin birbirleriyle iletişimlerinin yoğunluğunu ölçen "iletişim yoğunluğu" boyutunun bütün kazanım ve değişim boyutları üzerindeki etkisinde görülüyor. Daha yüksek iletişim derecelerine sahip gençler, daha fazla sosyal değişim yaşıyorlar ve çevresel kazanımları daha fazla oluyor. Başka bir şekilde ifade edecek olursak, gönüllülerin birbirleriyle vakit geçirmeleri, arkadaşlık kurabilmeleri, kurumun sağladığı ortamda iletişim kurabilmeleri ve sosyal medyada birbirleriyle haberleşmeleri; gönüllülüğün getirdiği kazanımlar ve sonuçta gözlemlenen değişimler üzerinde "çarpan" etkisi yapıyor: Daha fazla iletişim kuran gönüllüler, daha fazla kazanıma sahip oluyor ve kendilerinde daha fazla değişim gözlemliyorlar.

İletişim yoğunluğunun kazanımlar üzerinde ve dolaylı olarak da tatmin üzerindeki etkisi; gönüllüleriyle daha sürdürülebilir ilişkiler kurmak isteyen kurumlar için önemli bir fırsat alanı yaratıyor; ne kadar çok iletişime olanak sağlarsanız, gönüllülük faaliyetinden tatmini ve kurum elçiliğini o kadar arttırabiliyorsunuz.

Şekil 42. Gönüllülük, Haller ve Mutluluk

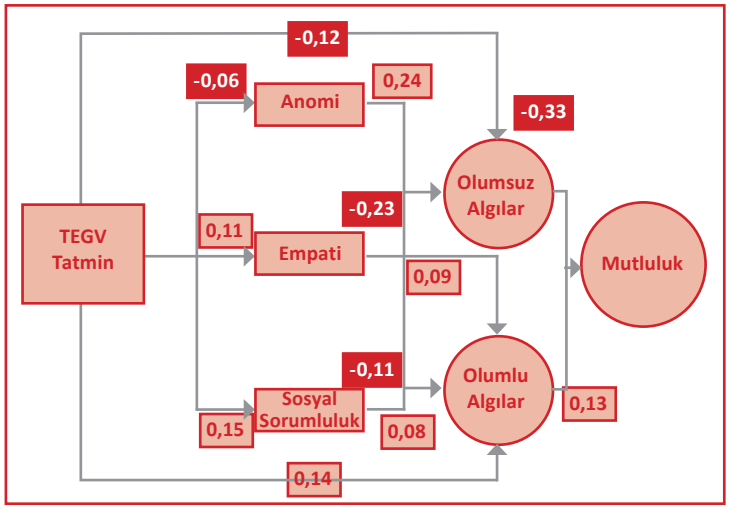

TEGV'de tatmin edici bir gönüllülük deneyimi yaşayan gençler; kendileri hakkında daha olumlu algılara sahip oluyorlar; bunun bir sonucu olarak da kendilerini daha mutlu hissediyorlar.

TEGV'de gönüllülük yapmanın gönüllülerin psikolojik hal ve durumları açısından sonuçları yukarıdaki grafikte gösteriliyor. Öncelikle bireylerin kendileri hakkındaki olumsuz algıları arttıkça, hallerinden memnuniyetlerinin düştüğünü görüyoruz; buna karşın olumlu algılarla mutluluk arasında pozitif bir ilişki var. Bireylerin sosyal sorumluluk duyguları arttıkça kendileri hakkında olumlu algıları artmaktayken; gönüllülerin empati skorlarıyla olumsuz algıları arasında negatif, olumlu algıları arasında düşük de olsa pozitif bir ilişki bulunmakta. Anomi duygusuyla olumsuz algılar arasındaki ilişki 0,24 gibi yüksek bir katsayıya sahip. Başka bir deyişle, sosyal sorumluluk ve empati duyguları yüksek gönüllüler kendileri hakkında daha az olumsuz ve daha çok olumlu algılara sahipler ve bunun bir sonucu olarak da daha mutlular. Anominin olumsuz algıları arttırdığını ve olumlu algıları azalttığını, böylelikle de mutluluk üzerinde negatif etkisi olduğunu görüyoruz.

Bizim için önemli olan bulgu, TEGV'de gönüllülük yapmaktan duyulan tatmin arttıkça; anomi duygusunun azalması ve buna karşılık empati ve sosyal sorumluluk duygularının artması. TEGV'de yaptıkları gönüllülük faaliyetlerinden tatmin olan gönüllüler daha yüksek empati ve sosyal sorumluluk; daha düşük anomi duygusuna sahipler. Bunun bir sonucu olarak da daha mutlular.

Bir de, TEGV'de gönüllülük yapmaktan tatmin olmanın, bireyin kendi hakkındaki olumlu algıları üzerinde pozitif; olumsuz algıları üzerinde de negatif etkisi bulunuyor. TEGV'de tatmin edici bir gönüllülük deneyimi yaşayan gençler; kendileri hakkında daha olumlu algılara sahip oluyorlar; bunun bir sonucu olarak da kendilerini daha mutlu hissediyorlar.

Daha önce tartıştığımız gibi iletişim yoğunluğunun, değişim ve kazanım algıları üzerinde doğrudan etkisi bulunmakta. Buna ek olarak iletişim yoğunluğunun TEGV'de gönüllülük yapmaktan tatmin üzerindeki dolaylı etkisi göz önünde tutulursa; belirli bir gönüllülük biçiminin bireyleri daha mutlu kıldığını söylemek yanlış olmaz. Bu noktada yüksek iletişim yoğunluğuna sahip bir gönüllülük anlayışına sahip olan TEGV'in gençlerin mutluluğu üzerindeki etkisini gözlemleyebiliyoruz ve bu da TEGV'de gönüllülük yapmanın gençler üzerindeki doğrudan etkisi olarak yorumlanabilir.

TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI
Merkez: Acıbadem Caddesi, Rauf Paşa Hanı Sokak, No: 42
34660 Acıbadem / İstanbul
T 0216 290 70 00 **F** 0216 492 32 33
www.tegv.org